

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

(Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 1, Nisan/April 2022)

Emrah BİLGİN

Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan
Üniversitesi
bilginemrah@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7221-8573>

19. Asır Şairlerinden Ali Rızâyî'nin Mevlûd-i Şerîf İsimli Eseri

*The Work of Ali Rızâyî, One of the Poets of the 19th
Century, Entitled Mevlûd-i Şerîf*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 01.03.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 23.04.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.04.2022

Atıf/Citation

BİLGİN, E. (2022). 19. Asır Şairlerinden Ali Rızâyî'nin Mevlûd-i Şerîf İsimli Eseri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 6(1), 225-286. <https://doi.org/10.34083/akaded.1080881>

BİLGİN, E. (2022). The Work of Ali Rızâyî, One of the Poets of the 19th Century, Entitled Mevlûd-i Şerîf. *Journal of Academic Language and Literature*, 6(1), 225-286. <https://doi.org/10.34083/akaded.1080881>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Türk-İslâm edebiyatının en mühim ve tanınan türlerinden biri olarak *mevlid*, Hz. Peygamber'in doğumu, vasıfları, nübüvveti, miracı, hicreti ve vefatı gibi hayatının mühim aşamalarını içermektedir. Şairler, Hz. Peygamber'e olan muhabbetlerini *mevlid* kaleme alarak göstermeye çalışmışlar ve bu vesile ile Hz. Peygamber'den şefaahat talep etmişlerdir. Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-necât*'ı, bu türdeki eserler içerisinde tesiri tartışılmayacak kadar açık olan bir başyapıttır. Her ne kadar mevlid denildiğinde akla ilk olarak bu eser gelse de bu türün tek örneği *Vesîletü'n-necât* değildir. Farklı asırlarda pek çok örneği kaleme alınmış olan bu türün bir örneği de 19. asırda Ali Rızâyî tarafından kaleme alınmış olan *Mevlûd-i Şerîf* isimli eserdir. Bu çalışmada söz konusu eser üzerine ayrıntılı bir inceleme yapılmış, eserin hangi sebeplerle telif bir eser olarak değerlendirilemeyeceği ortaya konmuş ve eserin transkripsiyonlu metni araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Yapılan incelemede başta *Vesîletü'n-necât* olmak üzere birkaç eserden çok sayıda beytin aynen alıntılanmasıyla hazırlanmış olan eserin bu yönüyle telif bir eser olarak değil derleme bir eser olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmüştür. Ayrıca çalışma neticesinde bir araştırma problemine değinilmiştir. Bu sorun, mevlid türü eserlerin tamamının metinlerinin ortaya konması ile çözülebilecektir. Tespit edilen araştırma problemi, *Vesîletü'n-necât* haricinde hangi metinlerin diğer metinlere tesir etmiş olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Türk-İslâm Edebiyatı, mevlid, Ali Rızâyî, Rızâyî Mevlidi, Mevlûd-i Şerîf, Vesîletü'n-necât.

Abstract

As one of the most essential and well-known genres of Turkish-Islamic literature, mawlid includes many important aspects such as the birth of the Prophet Muhammad, his qualifications, prophethood, ascension, migration and death. The poets tried to show their love for the Prophet by writing mawliids and, on this occasion, demanded intercession from him. Süleyman Çelebi's Vesîletü'n-necât is a masterpiece whose influence cannot be disputed among works of this type. Although this work comes to mind first when it comes to mawlid, Vesîletü'n-necât is not the only example of this type. An example of this genre, of which many examples were written in different centuries, is the work called Mevlûd-i Şerîf, which was written by Ali Rızâyî in the 19th century. In this study, a detailed examination was made on the work, it was revealed for what reasons the work could not be considered as a copyrighted work, and the transcribed text of the work was presented to the researchers. In the examination, it was thought that the work, which was prepared by quoting many couplets from several works, especially Vesîletü'n-necât, is not an original work with this aspect and should be evaluated as a compilation work, not as a copyrighted work. In addition, at the end of the study, another research problem was mentioned. This problem can be solved by revealing the texts of all mawlid texts. The research problem identified is which texts, apart from Vesîletü'n-necât, influenced other texts.

Keywords: Turkish-Islamic Literature, mawlid, Ali Rızâyî, mawlid of Rızâyî, Mevlûd-i Şerîf, Vesîletü'n-necât.

Giriş

İslâmiyetin kabulü ile birlikte tabii olarak İslâm toplumlarının edebiyatlarında da gelişmeler yaşanmıştır. Bunun neticesinde Allah'a ve Hz. Peygamber'e duyulan sevginin vesilesiyle farklı nazım şekillerinde kaleme alınan pek çok yeni edebî tür ortaya çıkmıştır. Türk-İslâm edebiyatı geleneğinde teşekkül etmiş edebî türler içerisinde hem Allah'a hem de Hz. Peygamber'e duyulan muhabbetin ifade edildiği çok sayıda tür vardır. Bunların içerisinde *siyer*, *kırk hadis*, *hilye*, *na't*, *mi'râciyye*, *regâ'ibiyye*, *mu'cizât-ı nebî*, *esmâ-yı nebî*, *hicretnâme* ve *mevlid* gibi edebî türler üzerinden Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ifade edilmiştir.

Hz. Peygamber'e duyulan saygı ve sevgiden hasil olan ve yukarıda adı geçen türlerden biri olan *mevlid*, Türkçede ilk olarak “doğma, doğuş, dünyaya gelinen zaman veya yer” gibi kavramları karşılamış; ancak sonradan özel bir anlam kazanarak Hz. Peygamber'in doğumunu, doğum yer ve zamanını, hayatını, mucizelerini, savaşlarını, güzel ahlakını, vefatını vb. yönlerini ifade eden eserleri veya bu eserlerin okunduğu merasimleri¹ ifade etmiştir (Aksoy & Kutlu, 1986, s. 315).

İslâm âleminde mevlid türünde eser kaleme almak ve okutmak geleneği henüz X. asırda başlamıştır.² Arapça ve Türkçenin dışında farklı dillerde de mevlidler telif edilmiş veya çok sayıda tercüme eser kaleme alınmıştır.³

Mevlid türündeki metinler ve bu türdeki metinlerin muhtevasına dair bugüne kadar çok sayıda çalışma yapılmıştır. Yapılan kapsamlı bir çalışma, M. Fatih Köksal (2011) tarafından hazırlanmıştır. Bu önemli çalışmada mevlid metinleri hakkında genel bir değerlendirme yapılmış; ayrıca on iki mevlidin metni verilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları tarafından basılmış olan *Mevlid Külliyyatı* da bu türdeki eserler üzerine yapılmış şümulü bir diğer çalışmadır. Bu çalışmanın ilk cildinde Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-necât*'ı ve tercümeleleri konu edilmiştir (Kemikli, 2016a). İkinci ciltte klasik dönem mevlidleri olan İpsalalı Ebu'l-hayr'ın *Mevlid'i*, Lâmiî Çelebi'nin *Mevlidü'r-Resûl*'ü, Hamdullah Hamdî'nin *Ahmediyye'si*, Şemseddin Sivâsî'nin *Mevlid'i* (ayrıca bk. Aksoy, 2015), Visâlî Ali Çelebi'nin *Mevlid-i Fahr-i Kâ'inât Muhammedini'l-Mustafâ'sı* (ayrıca bk. İslamoğlu, 2013) ve Abdullah Salâhaddîn-i Uşşâkî'nin *Mevlid'i* ayrıntılı olarak incelenmiştir (Akkuş, 2016). Çalışmanın üçüncü cildinde ise Tanzimat döneminden günümüze kadar olan süreçte kaleme alınan 13 mevlid hakkında bilgi verilmiştir (Kemikli, 2016b). *Mevlid* denince bu türdeki eserler içerisinde elbette akla ilk olarak Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-necât* isimli eseri gelmektedir (Alyılmaz, 1999, s. 196). Ancak bahsi geçen tüm bu eserlerin dışında Süleyman Nahîfî (Ceyhan, 2000), Enverî-i Erzincânî (Kiraz, 2019), Cismî (Yazar, 2008), Yusuf Sâmî Efendi (Atik, 2012),⁴ Vidinli Mahmudzâde Ahmed (Kiraz, 2020) Abdulkadir Yahya (Kınay Civelek, 2020) ve İhramcızâde (Yıldız & Toparlı, 2020) gibi

¹ İlk mevlid merasimleri hakkında bilgi için bk. Çetin, 1987.

² Mevlid türünün ilk örnekleri için bk. Banarlı, 2013, ss. 11-12.

³ Farklı dillerde mevlidler için bk. Okiç, 1975.

⁴ Yusuf Sâmî Efendi'nin mevlidi bir yöreye dair anlayış hakkında bilgi vermesi bakımından da incelenmiştir.

pek çok şairin dahi mevlid türünde eseri vardır.⁵ Ayrıca her ne kadar mevlid denilince Hz. Peygamber'in anlatıldığı eserler akla gelse de Hz. Ali'nin, Hz. Fâtıma'nın⁶ veya bir müşşidin hayatından⁷ bahsedildiği eserler de literatürde mevcuttur.

Türk-İslâm edebiyatında Süleyman Çelebi'den önce de bu türde değerlendirilebilecek eserler kaleme alınmıştır. Ayrıca mevlidler üzerine yapılan çalışmalarda bu türün ilk mahsulünün hangi eser olduğu⁸ ya da hangi metinlerin müstakil bir mevlid sayılması gerektiği gibi hususlarda farklılıklar mevcuttur.⁹ Zira mevlidlerin muhtevasında olan kimi bilgiler, Hz. Peygamber'e dair kaleme alınmış başka eserlerde de geçmektedir.

Telif edilmiş olan eserlerin muhtevasında geçen bazı bilgilere göre bu türdeki eserler, öncelikle Hz. Peygamber'in şefaatine nail olmak maksadı ile kaleme alınmışlardır. Müelliflerin eseri okuyan ve dinleyenlerden hayır dua istemeleri ve eserin bir Fâtiha okunmasına vesile olması bu tür eserlerin diğer kaleme alınmış nedenlerindedir.

Mevlid türünde telif edilmiş olan eserler üzerine yapılmış olan çok sayıda çalışmada bahsi geçmemiş olan bir mevlid, 19. asırda kaleme alınmış olan Ali Rızâyî'nin *Mevlûd-i Şerîf* adlı eseridir. Bu çalışmada eser üzerine ayrıntılı bir inceleme yapılmıştır. Eserin adı, müellifi, yazılış yeri, te'lif sebebi ve tarihi, nüshası, nazım şekli ve edebî türü, birim sayısı, kaynakları, dil ve üslûp özellikleri ile muhtevası ayrı ayrı incelenmiş ve son olarak transkripsiyonlu metni ortaya konmuştur.

Rızâyî'nin Mevlûd-i Şerîf Adlı Eseri

1. Adı

Eser, Millî Kütüphaneye Yazmalar Koleksiyonu'nda *el-Mevlûd* ismi ile kayıtlıdır. Eserin tamamında ismine dair herhangi bir isimlendirme yer almamaktadır. Ancak ketebe kaydında geçen "Temme'l-mevlûdü's-şerîfü..." ibaresinden yola çıkılarak eserin adına *Mevlûdü's-şerîf* veya müellifin kalemindeki şekliyle *Mevlûd-i Şerîf* denilebilir.¹⁰

⁵ Mevlid türünde eser kaleme almış olan şairler hakkında bk. Mazıoğlu, 1974, ss. 35-62.

⁶ Hz. Ali ve Hz. Fâtıma üzerine kaleme alınmış mevlidler hakkında bk. Yekbaş, 2012. Hz. Ali hakkında yazılmış mevlidler için ayrıca bk. Şengün, 2012. Hz. Fâtıma mevlidi hakkında ise bk. Şengün, 2008.

⁷ Bu türün bu muhtevalı bir örneği için bk. Köksal, 2016.

⁸ M. Fatih Köksal, Ahmedî'nin *İskendernâme*'sinin bir nüshasında yer alan mevlidin bu türün ilk örneği olduğunu belirtmiştir (Köksal, 2011, s. 31). Bu mevlid hakkında bilgi için ayrıca bk. Ünver, 1977.

⁹ Bu konudaki tartışmalar için ayrıca bk. Kiraz, 2019, s. 466.

¹⁰ Müellifin Arapça olan ketebe kaydındaki ifadesinde okuyuşta değişiklik yapılmıştır. İlgili kısım için bk. 26a.

2. Müellifi ve Yazılış Yeri

Kaynaklarda şair ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır. Eserin ketebe kaydında ve son beyitlerinde müellifin adı ile ilgili bilgi vardır. Müellif, son beyitlerin birinde mahlasını belirtmiştir.

Rızâyî derdiñe dermân ararsın

Çoma sen diliñden Yâsîn süresin (b. 628)

Ketebe kaydında ise ilk olarak müellifin memleketinin Devrekânî kazasına bağlı Şeyh Bâli köyü ve isminin de Ali Rızâyî olduğu bilgisi yer almaktadır. Bahsi geçen yerleşim yeri, bugün Kastamonu ili sınırlarındadır.

3. Yazılış Sebebi

Bir mukaddime bölümüne sahip olmayan eser, doğrudan *münâcât* tarzında bir metinle başlamaktadır. Bu nedenle eserin yazılış sebebi ile ilgili olarak doğrudan bir bilgi edinilememektedir. Ancak eserin “Mevlûd-i Şerîf tamâmında bu du‘âyı okuya” başlığı altında verilen 74 beyitlik kısmından, ketebe kaydından ve ketebe kaydından sonra gelen şiirden anlaşılabilirdiği kadarıyla müellif, eserini af ve mağfirete bir vesile olması hasebiyle kaleme almıştır.

4. Yazılış Tarihi

Eserin telif tarihi ile ilgili kesin bilgi ketebe kaydından öğrenilebilmektedir. Bu kısımda telif tarihi olarak “evâhîr-i Receb-i Şerîf fî 27 1233” bilgisi kayıtlıdır. Bu bilgiye göre eserin telif tarihi, 2 Haziran 1818’dir.

5. Nazım Şekli

Mevlidler, çoğunlukla mesnevi nazım biçimiyle yazılmış olmakla birlikte gazel, kaside ve murabba gibi nazım şekilleri ile kaleme alınmış örnekleri de bulunmaktadır. Rızâyî’nin derlediği mevlid metni içerisinde yer alan manzumeler çoğunlukla mesnevi nazım şekli ile yazılmışlardır. “Na‘ t-ı şerîf-i Resûlullâh” başlıklı metin ise musammattır. Ayrıca bunların dışında mensur dualar ile ilahi türünde üç manzume daha vardır.

6. Birim Sayısı

İlk örnekleri XIV. asırda görülmüş olan mevlidlerin ilk dönemlerde beyit sayıları fazla iken ilerleyen dönemlerde beyit sayılarında azalma görülmüştür. Mevlidlerin beyit sayısı ve uzunluğu ile ilgili kesin bir kanaat yoktur. Türk-İslam literatüründe kaleme alınan mevlidler, uzunluklarına göre değerlendirildiğinde 500 beyit kadar olanları kısa, 500-1000 beyit arasında olanları orta ve daha hacimli olanları ise uzun mevlidler olarak değerlendirilebilirler (Köksal, 2011, s. 26). Rızâyî’nin incelemeye konu olan *Mevlûd-i Şerîf* adlı eseri, manzum-mensur karışık bir eserdir ve hem hece hem de aruz vezinleri ile kaleme alınmış toplam 628 birimden oluşmaktadır. Bunların 18’ü dörtlük, 5’i ilahilerdeki iki mısralık nakaratlar ve 605’i beyittir. Buna göre Rızâyî’nin mevlidi orta uzunlukta bir mevliddir.

7. Kaynakları

Eserin en temel kaynakları, Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-necâf* ile Süleyman el-Celvetî'nin *Mevlûd-i Şerîf*'idir. İpsalalı Ebu'l-hayr'ın mevlidi, Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'si ve Hamdullah Hamdî'nin mevlid metni müellifin istifade ettiği diğer kaynaklardır.

Farklı bölümlerden oluşan eserin “Münâcât-ı Kâdî'l-hâcât-ı Mevlûdü'n-nebiyy, Fezâ' il-i Mevlûdü'n-nebiyy, Na't-ı Resûlullâh” başlıklı manzumelerinde müellifin Süleyman el-Celvetî'nin *Mevlûdü'n-nebî* adlı eserinden istifade ettiği anlaşılmaktadır (bk. Aykanat, 2018, ss. 151-155). Şair, eserin bu kısımlarında vermiş olduğu manzumelerin sonuna *duânâme* tarzında beyitler eklemiştir. Şairin “Kitâb-ı Mevlûdü'n-nebiyy” başlıklı kısımda ise ilk üç beyitte İpsalalı Ebu'l-hayr'ın mevlid metninden (bk. Akkuş, 2016, s. 42) daha sonra gelen beyitlerde ise *Vesîletü'n-necâf* tan istifade etmiş olduğu görülmektedir (bk. Pekolcay, 2005, ss. 50-54).

“Te' lîf-i Mevlûdü'n-nebiyy” bölümünde yine çok sayıda beyit *Vesîletü'n-necâf* tan alınmıştır (bk. Pekolcay, 2005, ss. 54-72). 93. beyitten sonra verilmiş olan dua metni ise Süleymân el-Celvetî'nin mevlidindeki bir dua ile oldukça benzerlik göstermektedir (bk. Aykanat, 2018, s. 157).

“Naql-i Âmine Hâtûn”, başlıklı manzumede ilahiye kadar olan kısımda *Vesîletü'n-necâf* tan (bk. Pekolcay, 2005, s. 74) ilahiden sonraki kısımda ise Süleymân el-Celvetî'nin mevlidinden istifade edilmiştir (bk. Aykanat, 2018, s. 163).

“Fî-medhî Resûlillâh” başlıklı sekiz beyitlik manzume ile “Na't-ı şerîf-i Resûlullâh” başlıklı manzumenin bir kaynaktan alınıp alınmadığı tespit edilememiştir. Bu bölümden sonra gelen “Naql-i Hâzret-i Mevlâ ve Naql-i Resûl” ve “Du' â-yı Tevhîd” kısımlarında da yine Süleyman el-Celvetî'nin mevlidinden yararlanılmıştır (bk. Aykanat, 2018, ss. 164-167).

“Naql-i Dâye-yi Halîme” başlıklı bölümün de bir kaynaktan alınıp alınmadığı belirlenememiştir. Bu bölümden sonra “Faşlun fî-evşâfî'n-nebî” başlığı altında verilen manzume ise Yazıcıoğlu'nun *Muhammediye* adlı eserinden alınmıştır (bk. Çelebioğlu, 2018, ss. 339-341).

“Faşlun fî-ahlâkı'n-nebî” başlıklı kısımda ise iki metinden benzer beyitler tespit edilmiştir. Bunlardan biri İpsalalı Ebu'l-hayr'ın bir diğeri de Hamdullah Hamdî'nin mevlid metinleridir (bk. Akkuş, 2016, ss. 72; 195).

Vesîletü'n-necâf tan istifade edilen diğer bölümler ise “Faşlun mi' rācu'n-nebiyyi” (bk. Timurtaş, 1990, ss. 108-112; 45), “Du' â-yı Muhammed mi' rācu'n-nebiyyi” (bk. Timurtaş, 1990, ss. 113-115) ve “Naql-i Refref gelüp sidreden fahr-i 'ālemi aldığı beyân” (bk. Timurtaş, 1990, ss. 115-120) başlıklı kısımlardır.

Eserin içinde kimi zaman -başka mevlid metinlerinde de görüldüğü üzere- *Vesiletü'n-necât* taki bir beyte benzerlik gösteren beyitler yer almaktadır. Şu örnek, sadece Rızâyî'nin eserinin değil Süleyman el-Celvetî'nin eserinin de *Vesiletü'n-necât* tan yer alan beyitlere benzerlik gösterdiğinin bir göstergesidir:

Vesiletü'n-necât	Mevlûdü'n-nebî	Mevlûd-i Şerîf
Çün göründi bana bu işler 'ayân	Çün göründi baña Hâkķ'uß ķudreti	Çün göründi baña bu işler yakîn
Hâyret içre kalmış idim ben hemân	Yalnız hânemde kıldum hâyreti	Yalnız hayretde kalmışım hemîn
(Timurtaş, 1990, s. 97)	(Aykanat, 2018, s. 161)	(b. 157)

Müellif, eserini oluştururken anlaşılabilirliği üzere farklı başlıklar altında verdiği manzumelerde çeşitli eserlerden yararlanmıştır. Bazen beyitleri sırasını bozmadan aldığı gibi bazen de arada bazı beyitleri atlayarak derc etmiştir. İlgili eserlerden alınan beyitlere birkaç beyit eklenerek bölümler tamamlanmıştır. Ancak eserin tamamında çok sayıda beytin aynen ya da kısmen değiştirilerek aktarılması, manzumelerin sonuna eklenen bu beyitlerin de farklı eserlerden alınmış olabileceğini düşündürmektedir.

8. Dil ve İmla Özellikleri

Eser, oldukça sade bir dil ve üslûpta kaleme alınmıştır. Ancak eserin ilk beytinden son beytine kadar metnin imlasında birtakım ikilikler söz konusudur. Kelimelerin imlasında görülen bu ikilik, en çok kaynak alınan metinlerdeki imla ile eserin telif tarihinin arasındaki zaman farkından kaynaklanmaktadır.

Müellif, kimi yerde esas aldığı metinlerin imlasına bağlı kalmış; ancak kimi yerde de kaynak eserlerdeki imlayı eserin kaleme alındığı güne göre değiştirmiştir. Bu hususa bir örnek, müellifin Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-necât* adlı eserinden yararlanarak yazmış olduğu anlaşılan şu beyittir:

Vesiletü'n-necât	Mevlûd-i Şerîf
Bu gice zâhir olur esrâr-ı Hâķ	Bu gice zâhir olur esrâr-ı dost
Gösteriserdür saña dîdâr-ı Hâķ	Gösterür saña cemâlin dîdâr dost
(Timurtaş, 1990, s. 111)	(b. 422)

Terkipler kimi zaman “رسولى كبريا ”, “حاکمى مطلق ” veya “باغى جمال ” örneklerinde olduğu gibi belirtme hali eki ile gösterilmiştir. Kimi zaman ise “لايغ همت ” örneğinde olduğu gibi kelimelerin imlasını telaffuzları belirlemiştir. Bunların dışında belirtme eki de kimi zaman “دعاء ” hemze ve esre ile gösterilmiştir.

Bildirme ekleri, müellifin kendi kaleminden çıkmış beyitlerde “-dır, -dir” şeklinde; ancak müellifin kaynak metinlerden alıntı yapmış olduğu beyitlerde ise orijinal metne bağlı kalınarak “-dur, -dür” şeklinde hareketlenmiştir. Bu farklılık, metnin telif edildiği dönemin 19. asır olmasından kaynaklanmıştır.

Metnin içinde imlada ikiliklerin dışında hatalar da mevcuttur. Örneğin “ki”nin imlası “كه” yerine baştan sona “كى” şeklindedir. “دوستلق” yerine “دوسلق”, “اود” yerine “اوت”, “حاضر” yerine “حاضر” yazılması imladaki yazım yanlışlarına başka örneklerdir.

Eserin bölümlerinin farklı eserlerden alınmış olması hasebiyle vasıta beyitlerinde çeşitlilik söz konusudur:

Vesîletü'n-necât	Mevlûdü'n-nebî	Mevlûd-i Şerîf
Ger dilersiz bulasız oddan necât	Ger dilersiz bulasız otdan necât	Ger dilersenñ bulasız ¹² Ālī-maḳām
‘Aşķ ile derd ile eydüñ eş-şalât	‘Aşķ ile derd ile eydüñ eş-şalât ¹¹	‘Aşķile ¹³ deñ eş-şalātu ve’s-selām
(Pekolcay, 2005, s. 54)		(b. 117, 208) ¹⁴

9. Vezni

Eserde aruzun farklı bahirleri kullanılmıştır. On üç bölüm *fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*, bir bölüm *fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün* ve iki bölüm *meḳā‘ilün meḳā‘ilün fe‘ülün* kalıbı ile yazılmıştır.

Eserin ilk bölümü olan “Münacât-ı Ḳādi’l-hâcât-ı Mevlûdü’n-nebiyy” başlıklı manzume, herhangi bir ölçüye göre yazılmamıştır. “Mevlûd-i Şerîf tamâmında bu du‘âyı okuya” başlıklı bölümde de tespit edilen kalıba uymayan çok sayıda mısra vardır. Eserin tamamında kalıba uymayan mısra ya da beyitler bulunmaktadır.¹⁵

¹¹ Süleyman el-Celvetî’nin eserinde de vasıta beyitlerinde farklılıklar vardır. İkinci mısra kimi yerde “‘Aşķ ile şevķ ile diyüñ eş-şalât”, “Ṭurma di rūḥ-ı Resüle eş-şalât” veya “Diñ muṭahhar ravzasına eş-şalât” şeklindedir (bk. Aykanat, 2018, ss. 150-161).

¹² Kelime, bir yerde “bulasın” şeklindedir (b. 139).

¹³ “‘Aşķile” yerine kimi yerde “Şevķile” yazılmıştır (bk. b. 117).

¹⁴ Eserde bir yerde vasıta beyti,

Ger dilersiz bulasız otdan necât

‘Aşķile şevķile eydüñ eş-şalât (b. 86)

şeklindedir.

¹⁵ Kalıba uymayan mısra ya da beyitler dipnotta gösterilmiştir.

Bazı beyitlerde ise Rızâyî, kaynak eserden alıntı yaparken metni vezne uyduramamıştır. Mirac faslında geçen şu mısra ve beyit bu duruma bir örnektir:

Vesîletü'n-necât	Mevlûd-i Şerîf
Gördi kim bî-had burâk otlar hemân (Timurtaş, 1990, s. 108.)	Gördi kim kırk biñ burâk otlar ey cân (b. 397)
Hem Muḥammed gelmesi oldı yaḳîn Çoḳ 'alâmetler belürdi gelmedin (Pekolcay, 2005, s. 74)	Hem Muḥammed gelmesi oldı 'ayân Çoḳ 'alâmetler belürdi hemân (b. 147)

10. Muhtevası

Eser, *münâcât* tarzında bir şiir ile başlamıştır. “Münâcât-ı Kâdî'l-hâcât-ı Mevlûdü'n-nebî” başlıklı bu kısımdan sonra “Fezâ'il-i Mevlûdü'n-nebiyy” başlığı altında mevlid okumak ve dinlemenin fazilet ve sevabından bahsedildiği bir kısım gelmektedir. Bu kısmın ardından Hz. Peygamber'in vasıflarından bahsedilen na't türünde bir şiir, şiirin ardından bir dua ve ilahi verilmiştir.

“Kitâb-ı Mevlûdü'n-nebiyy” başlıklı bölümde asıl esere geçilmiş ve Hz. Peygamber'in varlığın sebebi olduğu anlatılmıştır. Bu kısmın sonunda da bir ilahi verilmiştir. “Naql-i Âmine Hâtûn” başlıklı kısımda ise Hz. Peygamber'in veladeti dile getirilmiştir. Bu kısımda da yine bir ilahi vardır ve ilahiden sonra “merhaba” faslı yer almaktadır.

Hz. Peygamber'in övgüsünün yer aldığı kısa bir manzume ile devam eden eserde bu kısımdan sonra yine na't türünde bir şiir verilmiştir. Bu kısmın ardından “Du'â-yı Tevhîd” başlığı altında bir dua verilmiş, ardından Hz. Peygamber'in doğumundan sonraki olaylara değinilmiştir. Hz. Peygamber'in sütanesi olan Halime ile ilgili bölüm ise bu kısımdan sonradır.

Hz. Peygamber'in sütannesinden sonra vasıf ve ahlakı ile ilgili kısımlar işlenmiştir. Bu bölümden sonra ise mirac bahsi gelmektedir. Eserin en hacimli kısmı bu bölümdür. Bu kısımda da yine mensur bir dua kısmı bulunmaktadır. Eserin son bölümü ise manzum bir duânâmedir ve “Mevlûd-i Şerîf tamâmında bu du'âyı oḳuya” başlığı altında verilmiştir. Kimi kısımlarda yer alan bu dua bölümlerinde ise mevlidi okuyan ve dinleyen için dua edilmiştir.

11. Nüsha Tavsifi

Eserin nüshası, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda 06 Mil Yz A 10183 arşiv numarası ile kayıtlıdır. M. Sadık Erdağı'dan satın alınmıştır. Ketebe kaydındaki bilgidен müellif hattı olduğu anlaşılmaktadır. Her bir sayfasında 15 satır olan nüsha, 227x160-165x105 ölçülere sahip olup 26 varaktır. Ay filigranlı kâğıda harekeli nesih yazı türü ile yazılmıştır. Cildi, şemse ve zencirekli kahverengi meşin cilttir. Bölüm ve söz başları ile duracaklar kırmızıdır. Yapraklar nem lekeli. Manzum olan nüshada dualar, mensur olarak yazılmıştır. Ayrıca eserin yer aldığı katalog kaydında muhtevası ile ilgili "Eser, İslam dini-evrad ve zikir hakkındadır." şeklinde yanlış verilmiş bir bilgi de bulunmaktadır.

12. Transkripsiyonlu Metin

[1b] **Münacât-ı Kâdî'l-hacât-i Mevlüdü'n-nebiyy şallallahu te'âlâ 'aleyhi ve sellem**¹⁶

1 Ey Semî' u'l-Başîr olan Mevlâ
Ey du'âlar kabûl idici Hudâ

Az 'ömür içinde çok günâhım var
Bakma eksikliğime ey Settâr

Kılma 'işyân için 'azâb-ı keşîr
Bizi ihsânîla kıl ta'zîr

Naql idüp bu kelâmı dedi Nebî
*Sebeķat rahmeti 'alâ-ğadabî*¹⁷

5 Cânı haclet¹⁸ odına yandırma
Bizi maşşer günü utandırma

Geç günâhımdan benim itme ğadab
Senden utandığım yeter yâ Rab

Biz günâhkârı ehl-i hâl eyle
Lâyîĝ-ı himmet-i ricâl eyle

İlâhî luţfîndan dür itme bizi
Âhîretde mu'azzeb itme bizi

¹⁶ Bu kısmın vezni, bazı mısralarda *fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün* ve bazı mısralarda ise *fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün* gibi görünmesine rağmen manzume herhangi bir ölçüye göre yazılmamıştır.

¹⁷ "Rahmetim gazabımı geçti." (bk. el-Buhârî, t.y., 4/2108).

¹⁸ Kelime, metinde "hıçlet" şeklinde harekelenmiştir.

- Şol zamân kim duđulup dilimiz
Yuyalum āb-ı hayâtdan elimiz
- 10 Nūr-ı îmân cânına yoldaş it
Mehriñi āhîret qarındaş it
- Bu ğubārı muĥabbeti ile sil
Göñlümüz āyînesin mücellā kı1
- Nūr-ı dîzāra lâyıķ eyle bizi
Aradan ħaldır ħicābı tezi
- Ķorħum odur varınca ben ğümrah
İde benden cehennem istikrah
- Seyyi 'ātım o dem ki ola ħisāb
Luţf idüp eyleme maĥall-i ' itāb
- [2a]
15 Bilürem ben za'îfi ' āşî vü ' āķ
Raĥmete bende yokdur istiĥķāk
- Umarın ölünce su'āli demi
İdesin idegeldüĝüñ keremi
- Ola tā buñ deminde bize penāh
' İlmuhu lâ ilāhe illallah
- Raĥmetiñ baĥri bî-nihāyetdür
Saña lâyıķ olan ' ināyetdür
- Eylediñ her ne lâyıķ ise baña
Sen saña lâyıĝını eyle şehā
- 20 Biñ bir adıñ ĥaĥķıçün yā Rab
Raĥmet it cümle ümmet-i Muĥammede hep
- ' Āşî iken ' ibādet eylerler
Mümkin olduķça ŧā' at eylerler
- Bir bölük derd-mendiñ ey Mevlā
Ümmeti ĥiç ola mı key zāyi' ola
- Raĥmete lâyıķ eyle itme ' itāb
Gösterme āhîretde şedîd ' iķāb

- 25 K̄albizimiz k̄ıl Ka' be-yi envār
 Gönlümüz k̄ıl Medīne-yi esrār

 Şuçlarımızıñ nihāyeti yokdur
 Saña lāyık ' ibādetimiz yokdur

 Vay eger 'özrim olmazsa kabūl
 Vay eger şefkāt itmezse Resūl

 Dilini 'andelīb-i şeydā k̄ıl
 Muştafā na' tıyla gūyā k̄ıl

 Oķunan mevlūdimiz eyle kabūl
 Sensin a' lālardan a' lā pūr-uşūl

 Oķunan evlere insin rahmet
 Diñleyen cānlara virsin rāhat

 [2b]
 30 Muħammed Muştafā itsin şefā' at
 Seversen 'aşķıla virgil şalavāt

Fezā'il-i Mevlūdū'n-nebiyy 'aleyhi's-şalātu ve's-selām

*(fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt)*¹⁹

- Diñle imdi sen seni şerħ eyleyem
 Mevlūdiñ şevābını söyleyem

 Her kiři kim bu meclisde olursa
 Resūlullāha şalavāt virürse

 İşidürler hep melekler gelürler
 K̄ande mevlūd oķunursa bilürler

 Gelürler bu meclisde otururlar
 Bilürler bunuñ şevābını görürler

 35 Ondan niyyet idüben gelürler
 Muħammede şalavāt getirürler

 Niyyet idüp bu mevlūde gelince
 Oķuyup diñleyüp eve varınca

¹⁹ Bu kısımdaki beyitler için her ne kadar *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt* vezni gösterilmişse de bazı beyit ya da mısralar *mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün* vezindedir.

- Diñle imdi ol kiři niçe olur
Her adım başına biñ şevâb bulur
- Qıyâmet ıssısında buñ deminde
Yoldaş olur anuñ şevâbı anda
- Melekler bu şevâbı hep yazarlar
Defter idüp cümle anı dürerler
- 40 Görürler bunca şevâbı anda
Oquyan oqudan diñleyen içinde
- Diye Allâh meleklerim işidüñ
Ne deñlü giz var ise şâhid oluñ
- Bunlaruñ ulusını gencesini
Rağmete garğ eyledim cümlesini
- Resûlün mevlüdi hürmetine
Rağmet itdüm **Muhammed** ümmetine
- [3a] Şalavâtuñ şevâbın bilseñ nedür
Mevlûd oqudanñ bayrâmıdır
- 45 Oqunurken hiç kimesne uyumasa
Kimse dönüp hiç yabâna baqmasa
- Şöyle kim ‘aşk ile diñlerse bunı
Şaçalar cânına rağmet şuyını
- Qankı evde oqunursa bu kitâb
Aña Hağdan çün açılır feth-i bâb
- Bir yıla degin iner Hağ rağmeti
Görmeye ol evler aşlâ zağmeti
- Sekiz uçmaq kapuları açılır
Diñleyen cânlara rağmet saçılır
- 50 Dâ’imâ cennetde anlar şâd olur
Cehennemden cânları âzâd olur
- Dilerseñ iresin dâ’im şafâya
Vir şalavât **Muhammed** Muştafâya

Raḥmet ider diñleyen ḳuluna
Devlet aña anda bile buluna

Oḳuyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetiñle yarlıgâgıl yâ Ğanī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt
Vir Resül-i Kibriyāya şalavāt

Na' t-1 Resülullāh şallallāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem

(fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

55 Kùbbe-yi mäh-1 vefādur ol Muḥammed Muştafā
Şuffa-yı şıdk-1 şafādur ol Muḥammed Muştafā

Şadr-ı bedr-i Kibriyādur ol Muḥammed Muştafā
Pıřvā-yı enbiyādur ol Muḥammed Muştafā

Mürşid-i dīn-i hüdādur ol Muḥammed Muştafā
Şāhid-i nūr-1 Ğudādur ol Muḥammed Muştafā

[3b]

Ğalvet-i sulţāna maḥrem ol Muḥammed Muştafā
Sīne-yi mecrūḫa merhem ol Muḥammed Muştafā

Eşrefidür maḫluḳātuñ ol Muḥammed Muştafā
Selveridür kā 'inātuñ ol Muḥammed Muştafā

60 Küffarı ḳatlı iden oldur ol Muḥammed Muştafā
Ķāmi' u'l-füccār oldur ol Muḥammed Muştafā

Nebiiyyü'l-mağribeyn oldur ol Muḥammed Muştafā
İmāmü'l-ḫarameyn oldur ol Muḥammed Muştafā²⁰

Resülü'l-maşriḳeyn oldur ol Muḥammed Muştafā
Hümāmü'ş-şakāleyn oldur ol Muḥammed Muştafā²¹

Şadr-ı şuffe-yi şafā vu mäh-1 kùbbe-yi vefā
Mu' allā [vu] müzekkâ [vu] müctebā [vu] Murtażā²²

Ya' ni Ğazret-i Muḥammed Muştafā-rā şalavāt

²⁰ Beyitte vezin aksamaktadır.

²¹ Beyitte vezin aksamaktadır.

²² Mısrada vezin aksamaktadır.

Mefhâr-i mevcûdât şâhibü'l-‘uşât fi-yevmi'l-‘arâşât

Ya‘ni Hâzret-i Muḥammed Muştafâ-râ şalavât

- 65 **Resûl-i Kibriyâ sened-i aşfiyâ**
Server-i enbiyâ min-ḳabli'l-âḫirati ve'l-ülâ²³

Ya‘ni Hâzret-i Muḥammed Muştafâ-râ şalavât

Yâ Rab bu okuduğımız mevlûd-i şerîf hürmetiçün, okunan zikirler içün, zâkirler içün, bu yolu ve bu erkâmı ḳuran hocalar ve bacılar ervâḫiçün, İlähî yâ Rab okunan evler ve dinleyen cânlar ve bu maḳâmlardan geçen rûhlar ervâḫiçün lillâhi'l-fâtiḫa

[4a] İlähî

Çağrışurlar şol kıyâmet güninde
Gelsin mevlûd okudanlar deyeler
Ḥaḳ cemâlin keşf eyleye ol günde
Görsün mevlûd okudanlar deyeler

Mevlûd okudanı anda seçeler
Anlar kevşer şarâbından içeler
Eynine berâber ḫulle biçeler
Gelsin mevlûd okudanlar deyeler

Cevâhirden döşeyeler şomatlar
Uça gele anda nürdan ḫabaḳlar
Od deymemiş dürlü dürlü ni‘ metler
Yesin mevlûd okudanlar deyeler

Kitâb-ı Mevlûdü'n-nebiyy ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selâm

(fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

Allah adıyla söze başlayalım
Ma‘ rifet bâğına gül işleyelim

- 70 Allah adıyla dutalım her işi
Tâ gönüllerden gidere teşvişi

Allah adın derdile yâd idelim
Ḥâzretine zâr u feryâd idelim

²³ Beyitte vezin aksamaktadır.

- Her kimiñ dilinde zıkrullāh ola
 ‘Āķıbet menzīl aña dergāh ola
- Allah adın zıkr idelim evvelā
 Vācib oldur cümle işde her kıla
- Allah adın her kim ol evvel aña
 Her işi āsān ide Allah aña
- 75 Allah adı olsa her işiñ öñi
 Her giz ebter olmaya anıñ şoñi
- [4b] Her nefesde Allah adın di müdām
 Allah adıyla olur her iş tamām
- Bir kez Allah dise ‘aşķile lisān
 Dökülür cümle günāh(ı) mişl-i ĥazān
- İsm-i pākin pāk olur zıkr eyleyen
 Her murāda irişür Allah diyen
- ‘Aşķile gel imdi Allah diyelim
 Derdile göz yaş ile āh idelim
- 80 Ola kim rahmet kıla ol pādişāh
 Ol Kerīm ü ol Raķīm ü ol ilāh
- Birdir ol birliğine şek yok durur
 Gerçi yañlış söyleyenler çok durur
- Var iken ol yoğıdı ins ü melek
 ‘Arş [ü] ferş [ü] ay ü gün hem nüh-felek
- Şun‘ ıla bunları ol var eyledi
 Kıdretin bunlarda izhār eyledi
- Varı yok yoğı var iden oldurur
 Dünyada her olanı ol oldurur
- 85 Bāri ne ĥacet kılavuz sözü çok
 Bir durur ol andan artık tañrı yok
- Ger dilersiz bulasız oddan²⁴ necāt**
 ‘Aşķile şevķile eydüñ eş-şalāt

²⁴ Kelimenin imlası, metinde “otdan” şeklindedir.

Te'lîf-i Mevlûdü'n-nebiyy 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm*(fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)*

Ey 'azîzler işde başlarız söze
Bir vaşiyet kılavuz illâ size

Ol vaşiyet kim direm her kim duta
Misk gibi kokusu cânlarda tüte

Hağ Te'âlâ rahmet eyleye aña
Kim beni ol bir du'â ile aña

90 Her kim diler bu du'âda buluna
Fâtiha ihsân ide ben kıluna

[5a]

Ol ki dünyâdan imânıyla göçe
Kim baña bunda du'â kılup geçe

Hağ aña dâ'imâ çok luğf işleye
Kim şevâbın okuyup bağışlaya

İlâhî yâ Rab bu mevlûd-i şerîfî te'lîf iden muşannif rûhîçün, 'Âyişe-yi Şiddîka, Fâtimatü'z-zehrâ, Havvâ Ana ve Hazret-i Meryem Ana rağıyallâhu 'anhümâ cümle analar rûhlarıçün, aşhâb-ı kirâm, şahâbe-yi güzîn ve tebe'-i tâbi'în rıdvânullâhi te'âlâ 'aleyhim ecma'in ervâhıçün yâ Rabbi hâşşaten hâzır cemâ'atiñ gönli murâdlarıçün lillâhi'l-fâtiha

Evvel anduğ anı kim evveldir ol
Evveline bulmadı hîç 'ağl yol

Evveliñ ol evvelidür bî-gümân
Âhiriñ hem âhiridür câvidân

95 Her taşavvurdan münezzeğ Hağdur ol
'Âlem üzre Hâkim-i Muğlağdur ol

Gerçi yokdan bunları var eyledi
Ğudretin bunlarda izhâr eyledi

İlla müstağnî durur bunlardan ol
Aña hîç ıssı ziyân yoğ az yol

Bu cihân olmasa hîç noğşanı yoğ
Olsa dağı nesne artmaz az yoğ

- Bir kez *o*/dimekle oldu bu cihān
Olma derse gerü yok olur hemān
- 100 Pes bu ‘ālem tā ki dutdukça nizām
Diyelüm hoş eş-şalātu ve’s-selām
[5b] Çünkü Hāḡ evveligin bildiñ ‘ayān
Diñle imdi kılayım şun‘ in beyān
- Hāḡ Te‘ ālā ne yaratdı evvelā
Cümle maḡlūḡdan kim ol evvel ola
- Hem sebeb olmış ola bu varlığı
‘Aşķile diñleyeni Hāḡ yarlığı
- Mustafā rūḡını evvel kıldı var
Sevdi anı ol Kerīm ü Kird-gār
- 105 Niçe biñ yıl terbiye kıldı aña
Aña işbu sözleri kılgıl taña
- Muştafāyı kendüye kıldı ḡabīb
Cümle dertlere anı kıldı ḡabīb
- Andan oldu her nihān [ü] āşikār²⁵
‘Arş [u] ferş ü yerde gökde ne ki var
- Ger Muḡammed olmaya idi ‘ayān
Olmayıserdi zemīn ü āsumān
- Ger Muḡammed gelmeseydi ‘āleme
Tāc-ı ‘izzet inmez idi Ādeme
- 110 Hem vesīle olduḡiçün ol Resūl
Ādemiñ Hāḡ tevbesin kıldı ḡabūl
- Nūḡ anıñçün buldı ḡarkdan necāt
Daḡı ḡoḡmadan görüñdi mu‘ cizāt
- Ölmeyüp ‘İsā göḡe buldıḡı yol
Ümmetinden olmaḡiçün idi ol

²⁵ Bu ibare, metinde “nihān-ı āşikār” şeklindedir.

Hem dağı Mūsā elindeki 'aşā
Oldı anıñ 'izzetine ezderhā

Ceddi olduğıçün anuñ ol Hālil
Nārı gülzār kıldı aña ol Celil

115 Cümle anıñ dostlığına adına
Bunca 'izzet oldı [ol] ecdādına

[6a]

Çok temennā kıldılar Hāqdan bular
Kim Muḥammed ümmetinden olalar

Ger dilersen bulasın 'ālī-makām
Şevkile deñ eş-şalātu ve's-selām

Enbiyānuñ şeksüz ol sulṭānidur
Cümlesinüñ cānı içre cānidur

Gerçi kim bunlar dağı mürsel durur
Līk Aḥmed efdal [ü] ekmel durur²⁶

120 Zira efdallığa ol lāyıq durur
Anı öyle bilmeyen aḥmak durur

Pes Muḥammedür bu varlığı sebab
Cehd idüp anıñ rızāsın kıl taleb

Şer' ini tut ümmeti ol ümmeti
Tā naşīb ola bize Hāq rahmeti

Hāq Te' ālā çünki (çünki) kendü diledi
Pādişahlığın bu 'ālem bilmedi

Zāt-ı pākin gizli gencidi nihān
Diledi kim kıla ol gencin 'ayān

125 Gizli gencin ḥalka izhār eyledi
Niçe dürlü nesnelere var eyledi

Geldi şüret 'ālemin[e]²⁷ Muştafā
Cümle 'ālem buldı anıñla şafā

²⁶ Bu ibare, metinde "efdal-i ekmel" şeklindedir.

²⁷ Metinde "'ālemini" şeklinde yazılmıştır.

- Bildiñiz mi ol Muḥammed ne imiş
Daḥı bunda gelmeden ḳande imiş
- Şüretā gerçi Muḥammed şoñ idi
İlla ma‘nide ḳamudan oñ idi
- Pes varlığından ‘aceb maḳşūdına
‘Aşķile diñle iriş maḳşūdına
- 130 Hāḳ Te‘ālā çün yaratdı Ādemi
[6b] Ḳıldı Ādemle müzeyyen ‘ālemi
- Ādeme ḳıldı ferişteḥler sücūd
Hem aña çoḳ ḳıldı ol luṭf ıssı cūd
- Muştafā nūrını alında ḳodı
Bil Ḥabībim nūridur bu nūr didi
- Ḳıldı ol nūr anıñ alında ḳarār
Ḳaldı anıñ ile nice rüzigār
- Şoñra Ḥavvā alına naḳl itdi bil
Durdı anda daḥı nice ay u yıl
- 135 Şīt toḒdı aña naḳl itdi [bu] nūr
Anıñ alında tecellī ḳıldı nūr
- İrdi İbrāhīm ü İsmā‘ile hem
Söz uzanur ger ḳalanın derisem
- Şöyle vardı irdi ol nūr aşlına
İrişince ol Muḥammed aşlına
- Geldi çün ol raḥmeten li‘l-‘ālemīn
Vardı nūr anda ḳarār itdi hemīn
- Ger dilerseñ bulasız ‘ālī-maḳām**
‘Aşķile deñ eş-şalātu ve’s-selām
- 140 Ġā’ibden geliyor ḳırḳların p[ī]ri
‘Āleme toḒuyor yüziniñ nūrı
İşde geliyor u cihān selveri
Muḥammed geliyor sen ne durursın

Ol Hâzret-i 'Osmân anîñ hocası
 Öñünde okunan Qur'ân hicesi
 On ikinci gice işneyn gicesi
 Ol sulţân geliyor sen ne durursın

Ol Hâzret-i 'Alî gelür kazâdan
 Yâ Allah sen kırtar bizi cezâdan
 Yarın ol maşşerde bizi gözeden
 Muhammed geliyor sen ne durursın

[7a]

Ol Hâzret-i Pîrî gelür o günde
 'Ömer sağ yanında 'Osmân şolında
 'Alî zü'l-fikârın almış elinde
 Ol sulţân geliyor sen ne durursın

Çıkup 'arş üstünde seyrân eyleyen
 Kürsîniñ üstünde cevlan eyleyen
 Ümmetim ümmetim diyüp ağlayan
 Muhammed geliyor sen ne durursın

Naql-i Āmine Hātūn 'aleyhi's-selām

(fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn)

145

Āmine Hātūn Muhammed anesi
 Ol şadefden toğdı ol dür danesi

Çünkü 'Abdullahdan oldı hāmile
 Vaqt irişdi hafta vü eyyām ile

Hem Muhammed gelmesi oldı 'ayān
 Çok 'alāmetler belürdi hemān

Ol gice kim toğdı ol hayru'l-beşer
 Anesi anda neler gördi neler

Didi gördüm ol Hābībūñ anesi
 Bir 'aceb nūr kim güneş pervānesi

150

Berķ urup çıkdı evimden nāgihān
 Göklere dek nūr ile toldı cihān

İndiler gökden melekler şāf şāf
 Ka'be gibi kıldılar evim tavāf

Didiler kim ol Nebiyy-i muhterem
Geliserdür şāhib-i beytū'l-ḥarem

Hem hevā üzre döşendi bir döşek
Adı Sündüs döşeyen anı melek

Gökler açıldı vu feth oldu zulem
Üç melek çıktı elinde üç 'alem

[7b]
155

Ka'be üstünde birin ta'zīm ile
Dikdiler hem anı Ḥaḳ tekbīr ile

Üç kerre tekbīr diyeler

Allāhu ekber Allāhu ekber lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber Allāhu ekber ve lillāhu'l-ḥamdillāhu 'azīmü'ş-şānu diñleyen 'alemler hürmetine peygamberimiz Muḥammed Muştāfāniñ şefā'atinden ayırmaya ve şefā'atin cümlemize müyesser eyleye, 'alem-i sa'ādetiniñ dibinde ḥaşr eyleye, toğduğı gice hürmetine, ol giceniñ şāzlığı hürmetine, cümlemizi toğrı yoldan ayırmaya, meclisimizi meclis-i mağfīret eyleye, burada niç cem' olduk ise cennāt-ı 'āliyātında böyle cem' eyleye, Tūbā ağacı dibinde zıyāfetin cümlemize müyesser eyleye, hastalara şifā dertlülere devā borçlı olanları ḥazīne-yi ğā'ibinden edālar müyesser eyleye, ḥasretli kulların ḥasretine ğarībleri vatanına koşmak müyesser eyleye, ḥazır cemā'atiniñ gönli murādların iḥsān eyleye! Lillāhi'l-fātiḥa

Allāhümme şalli 'alā Muḥammedin ve 'alā āli Muḥammed

Birin[i] maşrıqda dikdiler revān
Biri mağribde dikildi hoş 'ayān

[8a]

Çün görüñdi baña bu işler yakīn
Yalıñuz ḥayretde ḳalmışım hemīn

Yarılıp dīvār çıktı nāgihān
Geldi üç hūrī baña oldu 'ayān

Geldiler luḫ ile ol üç māh-cebīn
Virdiler baña selām ol dem hemīn

160

Dediler oğlun gibi ḳadri cemīl
Bir anaya virmemişdür ol Celīl

Dediler oğluñ gibi hīçbir oğul
Yaradılalı cihāna gelmiş degil²⁸

²⁸ Mısradaki vezin aksamaktadır.

- Ulu devlet bulduñ ey dil-dâre sen
 Toğısardur senden ol hulk-ı hasen
- Bu gice[de] cān virür aşhāb-ı dil
 Bu gice[de] bendedür erbāb-ı dil
- Bu gice emr itdi Hāyy u Zü'l-celāl
 Kim ne var ise yaradılmış ber-kemāl²⁹
- 165 Zeyn ola hūrī kuşūrı hem cināñ
 Bāğ-ı rıdvān dağı şahn-ı gülsitān
- Bu gice anda tebyīn itdiler³⁰
 Cenneti cevherle tezyīn itdiler
- Hem dağı hayr ile emr itdi Celāl
 Tamu kapusını yap yā Cebra'ıl
- Geliserdür bu gice Hāğ rahmeti
 Hāğ celālinden getürdi heybeti
- Bu gice ol şāh-ı hatmü'l-mürselīn
 Şadr-ı 'ālem rahmeten li'l-'ālemīn
- 170 Bu gice dünyāyı ol cennet kıılır
 Bu gice eşyāya Hāğ rahmet kıılır
- Bu gelen 'ilm-i ledün sulţānıdır
 Bu gelen tevḥīd-i 'irfān-kānıdır
- [8b] Bu gelen 'aşkına devr ider felek
 Yüzine müştāğdur ins ü melek
- Vaşfını bu resme tertīb itdiler
 Ol mübārek nūra terğīb itdiler
- Āmine eydür çün vaqt oldu tamām³¹
 Kim vücūda gele ol hayru'l-enām
- 175 Şusadım kıldım taleb şu içmeye
 Şundılar bir cām-ı şerbet içmeye

²⁹ Mısrada vezin aksamaktadır.

³⁰ Mısrada vezin aksamaktadır.

³¹ Mısrada vezin aksamaktadır.

Ƙardan ağıdı vu hem şovuğıdı
Ʀatlı řekkerden be-đāyet ħūbıdı

İçdim anı vücūdım oldu nūra ğarƘ
İdemezdım kendimi nūrdan fark³²

Çūnki nūrıla mestūr eyledi³³
Gōñlimi cānımı mesrūr eyledi

Çūnki kıldılar beni bunlar iƘbāl
Getürdiler incüden kürsi derĥāl³⁴

180 Birisi eydür kürsi üzre ey māh
Oturup baña söyken ey güzel řāh³⁵

Oturdım kürsiye söykendim aña
Bir laşıf aƘ Ƙuş görüldi nāġihān baña³⁶

Şūreti ādem velī gövdesi Ƙuş
Anı gördüm vaştım oldu çatı ĥoş

Selām virdi gelūben ‘ izzetile
Belimi şığadı benim Ƙuvvetile³⁷

Ʀođdı ol sā‘ atde ol sultān-ı dīn
Nūra ğarƘ oldu semāvāt [u] zemīn

Ayađ üzerine Ƙalka bu ilāhī ođuya

185 Ey enbiyālar serveri
Ey evliyālar rehberi
[9a] Ey ins ü cān peyđamberi
Ehlen ve sehlen merĥabā

**Yā Muřtafā yā müctebā
Ʀođdı Muhammed Muřtafā**

³² Beyitte vezin aksamaktadır.

³³ Mısrada vezin aksamaktadır.

³⁴ Beyitte vezin aksamaktadır.

³⁵ Beyitte vezin aksamaktadır.

³⁶ Mısrada vezin aksamaktadır.

³⁷ Beyitte vezin aksamaktadır.

Güneş cemâliñ görelim
Pâyiñe yüzler sürelim
Yoluna cānlar virelim
Ehlen ve sehlen merḥabā

Yā Muştafā yā müctebā
Ṭoĝdı Muḥammed Muştafā

Allāhu ekber şānehu
Subḥānehu sulṭānehu
Ḳad cā' enā bürhānehu³⁸
Ehlen ve sehlen merḥabā

190

Yā Muştafā yā müctebā
Ṭoĝdı Muḥammed Muştafā

Sen cānlarıñ cānānısın
‘Ālemleriñ sulṭānısın
Derdlüleriñ dermānısın
Ehlen ve sehlen merḥabā

Yā Muştafā yā müctebā
Ṭoĝdı Muḥammed Muştafā

Sensin ol maḥbûb-ı Hudā
İtme şefa‘ atden cüdā
Aḥmed Muḥammed Muştafā
Ehlen ve sehlen merḥabā

Yā Muştafā yā müctebā
Ṭoĝdı Muḥammed Muştafā

Allāhümme şalli ‘alā seyyidinā Muḥammedin ve ‘alā āli Muḥammed

[9b]

195

Yaradılmış cümle oldı şādmān
Ġam gidüp ‘ālem yeñiden buldı cān

Cümle zerrāt-ı cihān ider şadā
Çaĝrışuban dediler kim merḥabā

Merḥabā ey şems-i tābān merḥabā
Merḥabā ey cāna cānān merḥabā

³⁸ Onun bürhanı/kuvvetli delili bize geldi.

- Merḥabā ey bülbül-i bāğ-ı cemāl
Merḥabā ey āşinā-yı zü'l-Celāl
- Merḥabā ey cāna bākī merḥabā
Merḥabā ey ‘uşşāka sākī merḥabā³⁹
- 200 Merḥabā ey māh [u] ḥurşid-i Ḥudā
Merḥabā ey Ḥaḫdan olmayan cüdā
- Merḥabā ey cümleñiñ maṭlūbı sen
Merḥabā ey Ḥālīkıñ maḥbūbı sen
- Ey cemāli gün yüzi bedr-i münīr
Ey ḫamu düşmişlere sen dest-gīr
- Dest-gīrisin ḫamu üftādeniñ
Hem penāhısın bend ü āzādeniñ⁴⁰
- Ey risālet taḫtınıñ sen ḫātemi
Ey nübüvvet mihriniñ sen ḫātemi
- 205 Çünki nūrıñ rüşen itdi ‘ālemi
Gül cemāliñ gülşen itdi ‘ālemi
- Ey gönüller derdiniñ dermānı sen
Ey yaradılmışlarıñ sulṭānı sen
- Sensin ol cümleñiñ sulṭānı ‘ulā⁴¹ (?)
Nūr-ı çeşm-i evliyā vü aşfiyā
- Ger dilerseñ bulasın ‘ālī-maḫām**
Şevķile deñ eş-şalātu ve’s-selām
- Fī-medḫi Resūlillāh şallallāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem**
- [10a] (*mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ülün*)
- Çağrışup eş-şalāt⁴² aldı melekler
Yerinden ḫopdı şandı felekler

³⁹ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁴⁰ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁴¹ Kelime, “عَلَا” şeklinde harekelenmiştir. Ayrıca mısrada vezin aksamaktadır.

⁴² Metinde “eş-şalavāt” şeklindeki kelime, vezne göre “eş-şalāt” olarak okunmuştur.

210 Tecellî kıldı çün ol nûra Mevlâ
Dediler merhabâ ey nûr-ı eşyâ

Hezârân merhabâ ey şâh-ı kevneyn
Ayağıñ nûrıdur hem kâb-ı kavseyn

Hezârân merhabâ ey şâh-ı levlâk
Ayağıñ nûrıdur mescid-i eflâk

Eyâ sulţân-ı 'âlem merhabâlar
Ve yâ şâh-ı mükerrerrem merhabâlar

Eyâ maḥbûb-ı ekrem merhabâlar
Ve yâ zât-ı mükerrerrem merhabâlar

215 Ve yâ bedr-i kerâmet merhabâlar
Eyâ mühr-i sa'âdet merhabâlar

Eyâ şa' bân-ı kıuds merhabâlar
Ve yâ 'ankâ-yı ünsî merhabâlar

Na' t-ı şerîf-i Resûlullâh şallâllâhu te' âlâ 'aleyhi ve sellem

(*mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün*)

Ey cânlarıñ cânânı Muḥammed⁴³
Yeriñ göğüñ gülistânı Muḥammed

Ḥalîl-i raḥmet-i Raḥmân Muḥammed
Delîl-i hüccet-i bürhân Muḥammed

Selâm-ı sâye-yi Sübhân Muḥammed
Şafâ vu rüşen-i ḥandân Muḥammed

220 Seniñ şanıñdadur Tâhâ vu Yâsîn
Bir adıñ Muştafâdur yâ Muḥammed

Cemâliñ şubḥı ve' ş-şems ve'l-leyli
Bir adıñ *ve' d-duḥâdur* yâ Muḥammed

Yüziñdür mazḥar-ı envâr-ı raḥmet
Sözüñ derde devâdur yâ Muḥammed

⁴³ Mısrada vezin aksamaktadır.

[10b]

İki ‘ âlemde sultânsın egerçi
Velî ÷onuñ ‘ abâdur yâ Muḥammed

Egerçi çâr-yâr oldı saña yâr
Velî yârıñ Ḥudâdur yâ Muḥammed

225 Seniñ medḥiñi Ḥaḫdan ğayr kimse
Dimeklik ne revâdur yâ Muḥammed

Niçe medḥ eylesün seni bu diller
Çü meddâḥıñ Ḥudâdur yâ Muḥammed

Bu medḥi kim demişem ḥazretiñe
Murâdım pes rızâdur yâ Muḥammed

Şefâ‘ at yâ Resûlallâh şefâ‘ at
Şefâ‘ at yâ Ḥabîballâh şefâ‘ at

Şefâ‘ at senden umar cümle ‘ âlem
Velîler enbiyâlar yâ Muḥammed

230 Kimiñ eyyâmı kim ‘ aşkıla geçmez
Anıñ ‘ ömri hebâdur yâ Muḥammed

Ayağın toprağına cümle ‘ âlem
Verilse kem behâdur yâ Muḥammed

Helâk olsun tapuñı sevmeyenler
‘ Adū olmağ ğazâdur yâ Muḥammed

Yüziñ nûrı Ḥudâdur yâ Muḥammed
Saña cânlar fidâdur yâ Muḥammed

Cemâliñ sûre-yi *seb‘a’l-meşânî*⁴⁴
‘ Ale’l-‘ arşi’stevâdur⁴⁵ yâ Muḥammed

235 ‘ Urücüñ seyr-i Sübhânellezîdür
Maḫâmâtıñ ‘ ulâdur yâ Muḥammed

⁴⁴ “Tekrar tekrar okunan yedi (ayet)” anlamındaki ibare, bir görüşe göre Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ, Mâide, En‘âm, A‘râf ve başında besmele bulunmayan Tevbe sûresi ile birlikte Enfâl sûreleridir. Bir diğer görüşe göre ise ilgili ayette geçen “seb‘an mine’l-mesânî” ifadesiyle Fâtıha Sûresi kastedilmiştir. bk. *Kur‘ân Yolu* (Erişim 10 Nisan 2022), el-Hicr 15/87.

⁴⁵ Bu ibarede “Rahmân olan Allah arşa istivâ etmiştir.” ayetine telmih vardır. bk. et-Tâhâ 20/5.

Elif lām mīm okurlar süretiñde
Şerîf alnıñ Ƨahādur yā Muḥammed

Kelām-ı Ḥaqqıñ kâf hâ yâ ‘ayın şad⁴⁶
Cemâliñde cilādur yā Muḥammed

[11a] **Naql-i Ḥazret-i Mevlā ve Naql-i Resûl ‘aleyhi’s-selām**

(fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

Çünki ol maḥbûb-ı Raḥmāni’r-Raḥîm
Kıldı dünyâyı cemālinden na‘îm

Birbirine muştulayu her melek
Raḫşa girdi şad [u] şevkinden felek

240 İşbu heybetden Amîne ḫûb-rû
Bir zamân ‘aqlı gidüp geldi girü

Gördi gitmiş ḫûriler hîç kimse yok
Görmedi oğlu tazarru‘ kıldı çok

Ḥûriler aldı taşavvur kıldı ol
Ḥayret içre çok tefekkür kıldı ol

Çevre yanın isteyü kıldı nazar
Gördi kim bir güşede ḫayru’l-beşer

Şöyle beytullāha karşı ol Resûl
Yüz yire urmuş u secde kılmış ol

245 Secdede başı velî taḫmîd ider
Hem getürmiş parmağın tevḫîd ider

Lā ilāhe illallāh Muḥammedun Resûlullāh

Eşhedü en lā ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden ‘abduhu ve resûluhu

⁴⁶ Mısradaki vezin aksamaktadır.

Du‘â-yı Tevhîd

Hağ Subhānehu ve Te‘ālā Hazretleri bu tevhîd kelimesin Münkîr ve Nekîr geldikde cümlemize kolay getüre, gürlüye gürlüye gelen meleklerle seni birleyi birleyi uyanmak müyesser eyleye, tar [11b] kabrimizi ge[ñiş] eyleye, dar eylemeye, nûr eyleye, dört yerde olacak su‘âlleri âsân eyleye, şefâ‘at-i Resûlullâhı cümlemize müyesser eyleye, ‘izzet-i celâliñ hürmetine, kudret-i kemâliñ hürmetine, rü‘yet-i cemâliñ hürmetine, sûre-yi Tâhâ ve sûre-yi Yâsîn hürmetine, şecere-yi tûbâ hürmetine, merkad-ı şerîf-i ravza-yı Resûlullâh hürmetine, sultân-ı enbiyâ, esrâr-ı evliyâ, ebrâr-ı etkîyâ, a‘mâl-i şulehâ, levh-i kalem anda mestûr olan kelâm hürmetine, Cebrâ‘îl-i emîn hürmetine, borçlı kulları borcından ve yükli olanları yükünden halâş eyleye, hastelere şifâ, dertlülere devâ, va‘desi tamâm olanları îmân ile hatimler müyesser eyleye, ol sultân îmânımızı, şeytân-ı ‘aleyhi’l-la‘neniñ şerrinden emîn eyleye, şerli olan işlerimizi hayra tebdîl eyleye, hayırlı olan murâdlarımızı ihsân eyleye! Lillâhi’l-fâtiha.

(fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün)

Der ki ey Mevlâ yüzüm tutdum saña
Yâ İlahî ümmetüm virgil baña

Böyle derken ol tebessüm eyledi
Şöyle bildim Hağ teraħħum eyledi

[12a]

Bir nidâ geldi o dem tıldı hevâ
Der Hâbîbim hâcetiñ olsun revâ

Sürmelenmiş gözleri gör hikmeti
Göbeği kesilmiş olmuş sünneti

250

Tozunı saçmışlar olmuş muħterem
Kundağ içre yatur ol şâh-ı harem

Bir nidâ geldi hevâdan key katı
Şöyle kim tıtdı cihânı heybeti

Dedi şaklañ siz anı üç gün tamâm
Her melek gelsin aña virsin selâm

Muttaşıl üç gün melekler geldiler
Aħmedi görüp ziyâret kıldılar

Şoñra cennet ehli cümle nûr-ı ‘ayn
Görmeye geldiler şâhiñ mâh-yüzün⁴⁷

⁴⁷ Mısradâ vezin aksamaktadır.

- 255 Her biri elinde nûrdan bir tabağ
Kim yaratmış şun'ı birle anı Hâk
- İçleri tolu cevâhir anlarıñ
Başına saçu için peygamberiñ
- Geldiler bölük bölük ehl-i cinân
Kıldılar ol cevher ü gevher-feşân
- Şaçu saçup çün ziyâret kıldılar
Hûri rıdvân hep melekler gîtdiler
- Çünkü ben bu işleri gördüm 'ayân
Kalmadı şabrım hemân düşdüm revân
- 260 Geldi 'aqlım gördüm ol şâhib-vefâ
Gözlerim nûrı vu oğlum Muştafâ
- Yüzi nûrı gün gibi hoş berķ urur
Çünkü gördüm göñlüme geldi sürür
- Yüzüm[i] sürdüm yere çok ağladım
Firķat odıyla cigerim tağladım
- [12b] Kaynadup nâr-ı maħabbet ķanı mı
Aluban bağrıma başdım ķanı mı
- Deprenüp dudakları söyler kelâm
Añlayamadım ne derdi ol hümâm
- 265 Kulağım ağızına urdum diñledim
Söyledüğü sözi ol dem añladım
- Bağlayup Hâķķa gönülden himmeti
Der idi kim ümmetim vâh ümmetî
- Tıfliken ol dileridi ümmetin
Sen ķocadıñ terk idersin sünneti
- Ümmetim didi saña çün Muştafâ
Vir şalavât sen de aña bul şafâ
- Ger dilersiz bulasız 'âlî-maķâm**
'Aşķile deñ eş-şalātu ve's-selâm

Naql-i Dāye-yi⁴⁸ Ḥalīme Muḥammed ‘aleyhi’s-selām

(fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn)

- 270 Bir kabīle var idi yavlaḡ selīm
Aña derlerdi Benī Sevdā selīm
- Ol Ḥalīme ol sa‘ ādet sāyesi
Ol selīme gül-‘ izārın dāyesi
- Çün Ḥalīme vardı şāhın yanına
Ol şefā‘ at ol leṭāfet kânına
- Baḡdı cānlar cānı anın yüzine
Ol dem aldı anı ḡodı dizine
- Memesini emdi anın pür-uşūl
Āmine dedi seni itdim ḡabūl
- 275 Şaḡ memesin emdi anın gül-‘ izār
Şolını emmedi anın ol nigār
- Āmine virdi Ḥalīmeye anı
Dedi kim işmarladım Ḥaḡḡa seni
- [13a] Aldı ol şāhı Ḥalīme eline
Tā ki ala gide anı eline
- Çün Ḥalīme anı aldı eline
Āh idüben ağladı ol Āmine
- Āh idüp ağladı ol zār u zār⁴⁹
Gözleriniñ yaşı aḡdı çün nigār
- 280 Dedi cānımdur Ḥabībim gidiceḡ
Niçe deyin ben anı görmeyiceḡ
- Aldı ol şāh-ı Ḥalīme şād-kām
Dedi ‘ālem hep saña olsun ḡulām
- Bir devesi vardı anın key za‘ īf
Ḥastelikden olmışıdı key naḡīf

⁴⁸ “Dāye” kelimesi, metinde dört yerde geçmektedir ve kelime beyitlerin tamamında “ṭāye” şeklinde gösterilmiştir.

⁴⁹ Mısrada vezin aksamaktadır.

- Yürümeye hîç mecâli yoğıdı
İnlemesi zârılığı çoğıdı
- Üstüne bindi sultân-ı cihân⁵⁰
Pes yerinden kalkdı vu oldı revân
- 285 Cümle halkıñ öñine geçdi deve
Aña binenidi her derde devâ
- Şâh oluban gideridi berç-vâr
Aña tapu kıılır yedi ne ki var
- Gül olurdu yedügi otlar anıñ
Gül şuyu hem içdügi şular anıñ
- Der ki şimdi çerh-i gerdân olmışam
Şimdiki dem ‘arş-ı Raḥmân olmışam
- Şimdiki dem bendedür ol Muştafâ
Şimdiki dem bendedür ol pür-şafâ
- 290 Şimdiki dem bendedür ol dîn eri
Hem aḥir zamānıñ ol Peyğamberi
- Gideriken yolda ol ḥayru’l-beşer
Hoş iderdi cümle eşcâr u ḥacer
- [13b] Uğradığı nesneye ol bedr-i tām
Söyleyüp virüridi aña selām
- Ḳurumış çeşmelere uğrasalar
Cüş idüp aḳardı anlardan şular
- Gündüz aña sāyebānıdı şehâb
Gice gündüz yüz idi āfitâb⁵¹
- 295 ‘Āḳıbet vardı Ḥalîme yerine
Meşğül oldı ol laṭif tedbîrine
- Uyumazdı gice gündüz ol nigâr
Ḥizmet iderdi Resûle leyl nehâr

⁵⁰ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁵¹ Mısrada vezin aksamaktadır.

- Hasteler anıñ göricek yüzini
 Hoş olurdu buluridi özini
- A‘ mā gözilen sürse ayağı tozına⁵²
 Tañrı nūr virürdi anıñ gözine
- Çün yürürdi ‘ izzetile ol nigār
 Cūşa geldi yerde gökde ne ki var
- 300 Dāye oğlu ile gitdi ol cemīl
 Aşla oyun oynamazdı ol aşıl
- Aña virdi hoş selām her qurı yaş
 Hem ayağına koyunlar qodı baş
- Ol koyunlar dutar idi sözini
 Hem öperlerdi ayağı tozını
- Yeryüzinde yürise ol āfītāb
 Sāye iderdi aña gökde seḫāb
- Yatsa yerde uyusa ol gül-‘ izār
 Vaḫşiler ḥāzır olurdu bī-şümār
- 305 Ayağın anıñ öperlerdi olar
 Yüzlerin yere sürerlerdi olar
- [14a] Yürür iken anlar anda ol zamān
 İki kimse zāhir oldı nāgihān
- Ol ḥabībi ol aradan qapdılar
 Üstüne kevşer şuyunı saçdılar
- Öpdiler anıñ ayağıla elin
 Her biri dedi saña kemter qulın
- Eletdiler ol şahı ṭāğ başına⁵³
 Qurbān olsun cümle ümmet üstüne
- 310 Başdılar anda ol ‘ ālem faḫrini
 Yer diler ol yerde anuñ şadrını

⁵² Mısrada vezin aksamaktadır.

⁵³ Mısrada vezin aksamaktadır.

Yerdekin kevşer şuyıyla yudılar
Anı gine hoş yerine qodılar

Yine anıñ şadrın anlar dikdiler
Elin öpüp ol aradan gitdiler

Dāye oğlı gördi bu işleri⁵⁴
Başına irdi cihān teşvīşleri

Ağlayuban saçdı ol başına hāk
Dilerdi kim ide kendüyi helāk

315 Ağlayaraq anasına vardı ol
Dedi qanı ey ana ol pür-uşül

İki kimse ol Hicāzī qardaşım
Aldı gitdi müşkil oldı key işim

Anı bir tağ başına eletdiler
Yardılar şadrın diküben gitdiler

Çün Hālīme diñledi anıñ sözün
‘Aqlı gitdi yavu kıldı kendüzün

Āh idüp dedi qandesin ey şāh
Qande gitdiñ qande vardıñ sen ey māh⁵⁵

320 Gözlerim nūrı Muḥammed qandesin
Dü-cihāniñ şāhı Aḥmed qandesin

Qandesin ey ğam-güsārım Muştafā
Qandesin ey iftiḥārım Muştafā

[14b]

Qandesin ey āfitābım Muştafā
Qandesin ey māh-ı tābım Muştafā

Dedi kim ol yüregim yağı qanı
Ol gözüm nūrı cānım yağı qanı

Hani ol benim cigerim pāresi
Qanı qande yāresinden yāresi

⁵⁴ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁵⁵ Beyitte vezin aksamaktadır.

325 Hani ol dünyāda benim hāşılıım
Hani ol baḫçem bağıım tāze gülüm

Hani ol göñüllerin eylencesi
Kim baña ısmarladydı anesi

Gösterin baña anı kande durur
Ten tūru geldi o baña ...⁵⁶

Ağlayuben ol yaña tez vardılar
Ol ḫabībi ol arada gördiler

Gördiler kim oturur ḫayru'l-beşer
Çehresi gün cebhesi bedr-i kamer

330 Şandılar kim seyr itmiş āfitāb
Sāyebān olmuş aña gökde seḫāb

Meskenetle öpdiler anın elin
Dediler kim baḫtıla devlet seniñ

Anı ol yerden olar getürdiler
Aluban Mekkeye yetürdiler⁵⁷

Āmine çün gördi anın yüzini
Ayağına sürdi iki gözini

Öpdü yüzini gözini ol nigār
Şāzılıḫdan ağladı ol zār u zār

335 Mekkenin ḫātūnları hep geldiler
Ol Resūlin ḫüb-cemālin gördiler

Vardı öpdü anesini ol ḫabīb
Boynına şarıldı anın ol ḫabīb

[15a]

Öpdü anesi vü çoçdı şādmān
Cūşa geldi zeminile āsumān

Ey firāḫı vuşlata tebdīl iden
Ey sürürü ḫüzne hem taḫvīl iden

⁵⁶ Bu kısımda mürekkep dağıldığı için kelime okunamamıştır.

⁵⁷ Mısrada vezin aksamaktadır.

- Ağlamağı döndüren gülmeklige
Gitmeyi tebdil iden gelmeklige
- 340 Ol Hâbîbüñ hürmetiçün bize sen
Andan ayru itmegil yâ Zü'l-minen
- Bizi eyle dâ'imâ sen yâ Mu'în
Cennetü'l-me'vâda anîla hemîn
- Tâ kıyâmet söylenürse bu kelâm
Biñde biri olmaya bunuñ tamâm
- Pes bu 'âlem tâ ki dutdukça nizâm
Deyelim hoş eş-şalâtu ve's-selâm

Faşlun fi-evşâfi'n-nebi' aleyhi's-şalâtu ve's-selâm

(fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

- Diñle imdi ba'zı evşâfin anîñ
Tâ ki taqrîr idem elâfin anîñ
- 345 Orta boylı idi ahsen-kâmeti
Ne çatı ebyağ ne esmerdi çatı
- Ne kıvırcık ne saçı uzunidi
Şekli ahsen hey'eti mevzünidi
- Hîç sinek kınmazdı derler yüzine
Gölgesi düşmezdi yerler yüzine
- Niçe karşıdan göre turur idi
Öyle ardından dağı görür idi
- Gözleri de'câ idi a'lâ-nazar
Sürmeliydi ince *mâ-zâğâ'l-başar*⁵⁸
- 350 Her gice sürme çekerdi gözine
Yatduğı vaqt resmidi kendüzine
- [15b] Kırpıgi uzun kaşı esnâyıdı
Ķābe kavseyñ idi *ev ednâyıdı*⁵⁹

⁵⁸ "Göz (gördüğünden) şaşmadı." en-Necm 53/17.

⁵⁹ "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu." en-Necm 53/9.

Parmağı uzun idi hem çü kalem
Ne kadar vaşf eylesem ‘āciz kalem

Ayası yaşsı idi yumşak harīr
İlle yapışmazdı dībā vu [s]erīr

Şadri vāsi‘ di berāber batnına
Kim ne bilür zāhiri ne batnı ne

355 Var idi gögsünde biraz ince kıl
Bir kılı kırk yarsa dağı ince kıl

İki çīninde biraz kıl var idi
İçi taşu toptolu envār idi

Hem bağırında celādet hātemi
Varıdı derler risālet hātemi

Varıdı keklik yumurtasınca ol
Günden ezhardı risāletde Resūl

Yürüse kuvvetle yürürdi katı
Añsuzın gören alurdu heybeti

360 Kim otursa meclisinde bir nefes
Gitmeye itmezdi ‘ömrünce heves

Söylese gāyet belīgidi faşīh
Sözine suzānıdı Hızr u Mesīh

Hulle-yi hamrā giyerdi gāhi gāh
Cübbe-yi hađrā giyerdi gāhi gāh

Gāh izār ile ridā gāhī kabā
Gāh siyāh kıldan geyeridi ‘abā

Gāh geyerdi hātem-i na‘īni ol
Gāh kara dül-bend şarınurdu ol

[16a]
365

Hak Te‘ālā kim aña yokdur mişāl
Kim kemāl-i ‘izzet anıñdur celāl

Bu kemāl-i ‘izzetile ol Ganī
Gör nice maħbūb idinmişdür anı

Şöyle kim denmiş durur *levlāk*⁶⁰ aña
Anıñiçün hāk-pāk eflāk aña

Kim anı ta' zīm iden Allah ola
Var kıyās eyle kim ol ne şāh ola

Pes kanı diller kim anı zıkr ide
Bu kemālile anı kim vaşf ide

370 Ol Hābībūñ hürmetiçün ey Hūdā
Bir nefes andan bizi itme cūdā

Bizi eyle dā'imā sen yā Emīn
Cennetü'l-me'vāda anıñla qarīn

Faşlun fi-aḥlākı'n-nebī 'aleyhi's-şalātu ve's-selām

(*fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*)

...⁶¹ vaşf itdik evşafın 'uşşākına
Başladık şimdengeri aḥlākına

Çü tebessüm eyleridi ol Resül
Qahqahā eylemedi 'ömrinde ol

Hıç dilinden fuşş u gelmedi
Kimseyi hıç ta'n [u] ğaybet kılmadı

375 Qaқыup bir kimseye sögmedi ol
Hışm idüp bir kimseyi döğmedi ol

Yürür idi qarışuben halk ile
Cümlesin kul kılmışdı hulk ile

Kimseniñ ardınca söz itmez idi
Yalvarup geleni red itmez idi

Sa'y iderdi hācetin bitürmeye
Düşmişñ elin alup getürmeye

⁶⁰ “Sen olmasaydın” anlamındadır. “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” hadis-i kudsîsine telmihen kullanılmıştır.

⁶¹ Mürekkep dağıldığı için kelime okunamamıştır.

[16b]

Bağrına bağlardı taş açlıktan ol
Niçe günler aç gezerdi ol Resül

380

Arpa etmegin toyunca yemedi
Çün helâl olan ta'âmı yermedi

Hüccesine koymadı hergiz elek
Nitekim nefesine virmezdi dilek

Ol şerîf hıkd u hasedden pâkidi
Nefsi alçağıdı güyâ hâkidi

Geymedi fâhîr libâş u hem harîr
Gâh olurdu döşenürdi bir haşîr

Naşş iderdi ol mübârek yanına
Kıl nazâr iki cihân sultânına

385

Çande kim otursa ol merd-i güzîn
Kimseden ileri kıomazdı dizin

Her nerede olsa otururdu ol
Kızdan artuğıdı edebde Resül

Hüsn-i hulûkda andan efđal yoğıdı
Hüb-hûlâr anda gâyet çoğıdı

Ger denilse haşr olunca bu kelâm
Biñ kıyâmet ola bu olmaz tamâm

Ger dilersiz bula[sız] 'âlî-makâm
'Aşkile deñ eş-şalâtu ve's-selâm

Faşlun mi' rācu'n-nebiyyi 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm

(fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

390

Gel berü ey 'aşk odına yanıcı
Kendüni ma'şûka 'âşık şanıcı

İşit imdi Muştafâ mi' rācını
Niçe öründi sa'âdet tâcını

- [17a] Gökleri hem niçe seyrân kıldı ol
 Hâk Te' âlâ hâzretine buldı yol
- Bir gice işneyn gicesiydi Resûl
 Ümmühânî evine kıldı nüzûl
- Anda iken nâgihân maḥbûb-ı Hâk
 Cennete var dedi Cebrâ'ile Hâk
- 395 Bir muraşşa' tâcı ḥulle hem kemer
 Hem daḥı al bir burâğ-ı mu' teber
- Oı Ḥabîbüme ilet binsin anı
 'Arşımı seyr eylesün görsün beni
- Cebra'ıl çün cennete vardı revân
 Gördi kim kırık biñ burâk otlar ey cân⁶²
- İçlerinde bir burâk ağlar katı
 Yemez içmez ḳalmamış hîç tākātı
- Gözlerinden yaşı ceyhûn eylemiş
 Cigerin derdiyle pür-ḥûn eylemiş
- 400 Dedi Cebrâ'ıl nedür ağladığıñ
 Ḥüznile cân u ciger tağladığıñ
- Bâki yoldaşın yeyüp içüp gezer
 Sen inilersin de cânın ne sezer
- Dedi kırık biñ yıl dur[ur] kim yâ emîn
 'Aşkıdur baña yemek içmek hemîn
- Nâgihân bir ün işitdi ḳulağım
 Gitdi 'aḳlım bilmezem şolum sağım
- Ya Muḥammed deyüben çağırdılar
 Bir şadâ birle ki yürekler deler
- 405 Oı zamândan bilmezem ben n'olmuşam
 Oı adın ismine 'âşık olmuşam
- Yüregim içinde eridi yağım
 'Āşık oldu görmeden bu ḳulağım

⁶² Mısradâ vezin aksamaktadır.

- [17b] Cenneti ‘aşkı başıma tar ider
İşimi leyl ü nehâr uş zâr ider
- Gerçi zâhir cennet içre tururam
Ma‘ nide nârîñ ‘azâbın görürem
- Ger iremezsem cemâline anîñ
Uruserem terkini cân u tenîñ
- 410 Dedi Cebra’îl Burâğa ey Burâk
Virdi Hâk maşşüdiñi kılma firâk
- Kimde kim ‘aşkıñ nişâni var durur
‘Âkıbet ma‘ şûka anı ergürür
- Gel seni ma‘ şûkına irgüreyin
Yüregın zağmına merhem urayın
- Qıldı tezyîn ol Burâğı hoş emîn
Bir kızıl yâkût eger urdı hemîn
- Hem zümürüdden o yanı la‘ lile
Tâcı hulle hem kemer dağı bile
- 415 Aldı Cebra’îl Burâğı ol zamân
Tâ Cenâb-ı Aşmede geldi hemân
- Dedi yâ Aşmed icâzet var mıdur
İçre⁶³ girmeye işâret var mıdur
- Hâk selâm itdi saña yâ Muştafâ
Kim mübârek hâtırîñ bulsun şafâ
- Dedi kim gelsin konuklaram anı
‘Arşımı seyr eylesün görsün beni
- Dâ’im ister hâzretimden her melek
‘Arş [u] kürsî sidre vü çarğ-ı felek
- 420 Cümlesi anîñ yüzün görmek diler
Ayağına yüzlerin sürmek diler
- İşbu gice bir gicedür ey Emîn
Olusar ‘ayne’l-yağîn hâkka’l-yağîn

⁶³“Metinde “içerü” şeklinde yazılmış olmasına rağmen vezne uyması için “içre” imlasi ile okunmuştur.

- [18a] Bu gice zâhir olur esrâr-ı dost
Gösterür saña cemâlin dîzâr-dost⁶⁴
- Zemzemile taldı kevn ile mekân
‘Arşa vardı dediler fahr-i cihân
- Hem sekiz uçmağ kapusun açdılar
Yoluñ üstüne cevâhir şaçdılar
- 425 Gel gidelim Hâzrete yâ Muştafâ
Muntazırdur anda aşhâb-ı şafâ
- Turdı yerinden hemân-dem Muştafâ
Kodı tâcî başına ol pür-şafâ
- Hulleyi geydi vü bağlandı kemer
Hâk aña ‘âşık olanları sever
- Çekdi ol demde Burâğı Cebra ʾil
Öñüne düşdi aña oldı delîl
- Yolda çok dürlü ‘acâyib gördi hem
Geldi Kudse erdi vü başdı kâdem
- 430 Enbiyâ ervâhı cümle geldiler
Muştafâya ‘izzet ikrâm kıldılar
- Ol dem içre erdi ervâha nidâ
Kim kılalar Muştafâya iktidâ
- Cebra ʾil eydür imâm ol yâ Resûl
Pes ezân oğudı kâmet kıldı ol
- Anda Aḥmed anlara oldı imâm
Enbiyâ rûhı aña uydı tamâm
- Enbiyâya döndürüp andan yüzün
Hâkka ‘arz itdi niyâzıyla sözin
- 435 Ümmetim isterem ben Allâhdan⁶⁵
Kopdı âmîn ol şerîf ervâhdan

⁶⁴ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁶⁵ Mısrada vezin aksamaktadır.

Anlar âmîn dediler kıldım du‘ ā
 Haq Te‘ ālā kıldı luftundan revā

Du‘ ā-yı Muḥammed mi‘ rācu’n-nebiyy ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām

[18b] İlahī yā Rab! Leyle-yi mi‘ rāc ḥürmetine, enbiyālarıñ ervāḥları ḥürmetine, Mescid-i Akşāda kıldığı namāz ḥürmetine, ümmetim deyüp itdği nāz u niyāz ḥürmetine, dünyāda mübārek Ravza-yı Muṭahharasına yüz sürmek müyesser eyleye, āhiretde şefā‘atine maẓhar eyleye, cümlemizi ḥāliš ve muḥliş olan ümmetinden eyleye, Allāhu ‘azīmü’ş-şān ḥabībini da‘ vet itdigi gice ḥürmetine, ḥabībine olan iştiyākı ḥürmetine, ol dergāhdan sürilen şeytān ‘aleyhi’l-la‘ neye bizi uydurmaya, cümlemizi yumuşak kalb eyleye, gönli selīm, ḥaqqı kabūl iden kullarından eyleye, mālā-ya‘ niden dilimizi pāk eyleye, ol da‘ vet gecesi cennetden gelen tācı, ḥulle ve Burāk ḥürmetine, nürdan nerdübānla göklere ‘uruc eyleyüp göklerde olan melā’ikelerin kıyāmı, rükū‘u ve sücūdi ḥürmetine, cümlemiziñ bedenini şıḥhatde eyleye, ḥaste olanlarımıza ḥayırlı şifālar iḥsān eyleye, dertli olanlarımıza devālar iḥsān eyleye, borçlı olanlarımıza [19a] ḥazīne-yi gā’ibinden edālar iḥsān eyleye, kāfir elinde maḥbūs olan dīn kardeşlerimize ḥalāşlar iḥsān eyleye, va‘desi yetüp ölenlerimize imān-ı kāmil ile ḥatimler müyesser eyleye! İlahī! Sidretü’l-muntehā ḥürmetine, kürsī-yi refref ḥürmetine, cümlemizi ‘ibādetde kavī ve ḥariş olan kullarından eyleye, cümlemizi Allāhu Te‘ ālā kendü muḥabbetinden muḥabbet kodığı kullarından eyleye, okuyup ve diñleyüp ‘amel iden kullarından eyleye, zāy[i‘] iden kullarından eylemeye, cümlemizi ḥāliš ve muḥliş ümmetinden eyleye, sultān-ı enbiyānıñ ‘arş-ı a‘lāya çıkup da [dedigi] biñ bir kelām ḥürmetine, ol mübārek nūr-ı tecellī ḥürmetine, mi‘ rāc gicesi ḥabībine dīzārını niçe gösterdiyse, cennet-i a‘lāda cümlemize dīzārını görmek naşīb ü müyesser eyleye, pādīşāh-ı ‘ālem-penāh ḥazretlerinin ‘ömr-i devletin ziyāde eyleye, fuḫarā üzerine merḥametin ve şefḳatin yevmen-fe-yevmen müzdād eyleye, ‘asākir-i İslāma kuvvetler ve nuşretler iḥsān eyleye, kāfir-i [19b] bī-dīni maḥhūr ve münhezim eyleyüp ḥākile yeksān eyleye, cem‘iyyetlerin perākende ve perīşān eyleye, ḥuccāc-ı müslimīne selāmetler iḥsān eyleye, ḥasretli kulların ḥasretine ḡarībleri vaṭanına ḳoşmak müyesser eyleye, zālimiñ zulmünü üzerimizden def‘ [u] ref‘ eyleye, dünyāda nāmerde muḥtāc eylemeye, bir yerde güçlük çekdürmeye, şıñarımız ‘āciz maḥlūka ihtiyāc muḥtāc eylemeye, öleceğimiz vaḳit kelime-yi ṭayyibe-yi mün-ciyeyi dilimizden ayırmaya, nūr-ı imānıla ḥatimler müyesser eyleye, ḳabir ‘azābından emīn eyleyüp Münkır ve Nekır su‘ālın āsān eyleye, zebāniler eline virmeye, iki cihānda yüzimizi aḳ eyleye, cehennemden ba‘īd eyleye, cennāt-ı ‘āliyātına idḥāl eyleye, tūbā ağacı dibinde zıyāfetin cümlemize müyesser eyleye, cemāl-i bā-kemāliyle cümlemizi mesrūr eyleye, ḥā[ž]ır cemā‘atiñ gönli murādların iḥsān eyleye! Lillāhi’l-fātiḥa.

Allāhümme şalli ‘alā seyyidina Muḥammedin ve ‘alā āli Muḥammed

- [20a] *(fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)*
 Kutlulayup dediler uçdan uca
 Çok kerâmet görisersin bu gice
- Enbiyâyıla esenleşdim girü
 Dedi Cebrâ 'îl gel ey seyyid berü
- İlerü vardım anı gördüm hemân
 Bir gümiş ayaıklı altun nerdübân
- 440 Nerdübânaya kadem başdım revân
 Kıpdı Cebrâ 'îl beni ol dem hemân
- Ol gice tırmadı cevân eyledi
 Şöyle kim eflâki seyrân eyledi
- Her birinde dürlü hikmet gördi ol
 Tâ ki vardı sidreye erişdi yol
- Cebra 'îliñ turağıdur ol maqâm
 Nüh felek tâ kim dutalıdan nızâm
- Kaldı Cebrâ 'îl maqâmında hemîn
 Dedi aña *rahmeten li'l-'âlemîn*⁶⁶
- 445 Bilmezem bu yolları ben n'ideyim
 Kim qarîbem bunda kande gideyim
- Cebra 'îl dedi Resüle ey Hâbîb
 Şanmağıl bu yerde sen seni garîb
- Seniñ için yaradıldı nüh felek
 İns ü cinni hûri cennet hem melek
- Baña böyle emir idüp Zü'l-celâl
 Açmayam ben bundan öte perr ü bâl
- Ger geçerssem zerre deñli ilerü
 Yanaram başdan ayağa ey ulu
- 450 Bunda hatm oldı benim seyrân-gehim
 Mâverâsından dağı yok âgehim

⁶⁶ el-Enbiyâ 21/107.

[20b] Dedi Cebrā ʿile ol şāh-ı cihān
 Pes maḳāmında tūr imdi sen hemān
 Rāh-ı ʿaşḳda kim şaḳındıñ cānıñı
 Ol kaçan görseñ gerek cānānıñı
 Çün ezelden baña ʿaşḳ oldu delīl
 Yanarısam ben yanayın yā ḫalīl
 Böyle mi olur birāder Cebrā ʿıl
 Ayrılır mıymış ḫalīlinden Celīl

455 **Ger dilersiz bulasız ʿālī-maḳām**
ʿAşḳıla deñ eş-şalātu ve’s-selām

Naḳl-i Refref Gelüp Sidreden Faḫr-i ʿĀlemi Aldığı Beyān
(fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün)

Söyleşürken Cebrā ʿıl ile kelām
 Geldi Refref önüne virdi selām

Aldı ol şāh-ı cihānı ol zamān
 Sidreden götürdi vü gitdi hemān

Yum gözüñ aç dedi yā ḫayruʿl-beşer
 Ḳudretin kılasın Ḥaḳḳıñ nazar⁶⁷

Muştafā der çü ne key yumdum gözüm
 Açdım u gördüm gine kendü özüm

460 Bir yeşil kürsiniñ üstünde beni
 Oturur gördüm murabbaʿ bil beni

Geldi bir ün kürsiden kim es-selām
 Adıma Refref denildi yā imām

Refref ol demde eşit n’ider⁶⁸
 Ḳatı yaydan oḳ gibi aldı gider

Tā ki yetmiş biñ ḫicābı ol geçe
 Ḳatı ı kıldım ideyin daḫı niçe

⁶⁷ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁶⁸ Mısrada vezin aksamaktadır.

- Yine bir kürsî getürdi bir melek
Dedi üstüne oturmağdur dilek
- 465 Yâ Muhammed yüri kürsî üstüne
Gör ne ikrâm eyledi ol dostuna
- [21a] Çünki oturdum çıkup ol kürside
Yavuvardım kendümi ol kürside
- Titredi cismim kamu ser-tâ-ka-dem
Tâ yakîn kıldı ola varlık 'adem
- Nâgihân şöyle beni keyf-i nûr⁶⁹
Kıldı ol kudret hicâbından zuhûr
- Çünki kudret nûrına kıldım nazar
Gine kendüme gelüp bildim haber
- 470 Yol açıldı gitdi gözümden hicâb
'Arşî gördüm çünki oldu fetḥ-i bâb
- Kürsiyi gözüm teferrüc eyledi
Başladı gönüm temevvüc eyledi
- Bir melek geldi baña ol dem yine
Bir bisât dahı qodı üstüne
- Kim bisât-ı ins derler aña bil
Bundan irer Haqq'a iren cân u dil
- Başdan ayağa köz oldu bu vücüd
Perdeler ref' oldu çün ıssı cüd⁷⁰
- 475 Başladı esmeye cezbe yelleri
Gözüme göründi cânân elleri
- Zâhir oldu şöyle kim şubḥ-ı cemâl
Aradan def' oldığıçün bî-mişâl
- Ditredi gönül yine kıldı tarab
Cânıma düşdi hezârân havf-i Rab

⁶⁹ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁷⁰ Mısrada vezin aksamaktadır.

Diledi cān kuşu pervāz eyleye
Çün muhayyer oldı şehnāz eyleye

Görmek ister ya' ni cānān yüzini
Yüzine tuş itmek ister gözini

480 Leyki tākāt kalmadı lāl oldı dil
Kendümi bilmezem ne kāl u kı̄l⁷¹

[21b]

Nāgihān ağızıma irdi bir kadeh
Dediler aç tā ola cāniñ feraḥ

Ol kadehden çünki içdim nūş idüp
Cān serḥoş kıldı gönülüm ḥoş idüp

İrdi şem' ime nidā kim yā Ḥabīb
Şöyle olduñ ḥazretine sen qarīb

Yāvu kıldı ol dem anda özünü
Gördi anda kendü zātı özünü

485 Cām-ı vaḥdet şundi eline fenā
Aldı içdi buldı ol 'ayn-ı beḳā

Fāni olup buldı çün 'ayn-ı beḳā
Luṭf idüp virdi selām aña Ḥudā

Bī-ḥurūf lafz [u] şavt ol pādişāh
Muştafāya söyledi bī-iştibāh

Dedi kim maṭlūb-ı maḳşüdiñ benim
Sevdüğüñ cānıla ma' būdıñ benim

Gice gündüz ṭurmayup istedüğüñ
N'ola kim görsem cemāliñ didüğüñ

490 Benem ol kim saña gönderdim kitāb
Cān içinden baḳ ki ref' oldı ḥicāb

Şeş cihetden ol münezzeḥ Zü'l-celāl
Şöyle bī-keyf aña gösterür cemāl

Gördi gönül gözile ol Rabbini
Gence erişdi görüp maṭlūbını

⁷¹ Mısradaki vezin aksamaktadır.

Yarına kalmadı irdi yârına
Düş idüp gözlerini dîzârına

‘Andelîb irdi hemân gülzârına
Münkiriñ cānı dolaşdı cānına

495 Luţf idüben keşf-i esrâr eyledi
Perde açup ‘arz-ı dîdâr eyledi

[22a]

Baña çok luţf-ı ‘ināyet eyledi
Hûn-ı vaşlıyla zıyāfet eyledi

Dedi andan soñra Rabbim yā Hābîb
İste benden vireyin dürlü naşîb

Dedi Aḥmed ey Hūdāvend-i Raḥîm
Hāzretiñden ğayrı varım yok durur

Leyki ey sultān-ı ma‘ bûdum benim
Ümmetimdür aşl-ı maḳşûdım benim

500 Yā İlahî hazretiñden himmetim
Bu durur kim ola maḳbûl ümmetim

Ümmetim bağışla yā Rabbü’l-enām
Tā ola mecmû‘-ı maḳşûdım tamām

Haḳ Te‘ ālā dedi kim yā Muştafā
Ġam yeme ey dürr-i deryā-yı şafā

Ümmetiçün ḳalbiñi ḳılma melûl
Sen ne derseñ ben anı ḳıldım ḳabûl

Ümmetiñi raḥmetime şal hemîn
Ġam yeme yā raḥmeten li’l-‘ālemîn

505 Bunı elet ümmetiñe armağan
Kim buña olmaz behā kevn ü mekân

Adını ḳodum anıñ beş vaḳt namāz
Beni isteyen anı ḳılır ḳomaz

Her ḳaçan kim bu namāzı ḳılalar
Cümle gök ehli şevābın bulalar

[22b]
510

Sen ki mi‘râc eylediñ kıldıñ niyâz
Ümmetiñ mi‘râcını kıldım namâz

Ben saña ‘âşık olıcağ ey Laṭîf
Seniñ olmaz mı bu ‘âlem ey şerîf

Zâtıña mir‘ât edindim zâtımı
Bileyazdım adıñ ile adımı

Gel Ḥabîbim saña ‘âşık olmuşam
Cümle ḥalkı saña bende kılmışam

Ne murâdıñ varısa kılam revâ
Eylerem bir derde biñ dürlü devâ

Nedür ol kim ey Ḥabîbim dilediñ
Bir avuç toprağa minnet eylediñ

Ol gice ol pâdişâh-ı lâ-yenâm
Söyledi bir ḥarfe toḫsan biñ kelâm

515

Her ne istediye Ḥaḫdan ol Resül
Luṭf idüp virdi aña kıldı ḳabül

Hem dedi kim yâ Muḫammed ben seni
Bilürem görmeye toymazsın beni

Lîk varup da‘vet it ḳullarımı
Tâ gelüben göreler dîzârımı

Ġaflet uykusından anları uyar
Her biriniñ derdine eyle timâr

Muntazırdı gördi Cebrâ’îl emîn
Ķıldı istiḳbâl elin öpdî hemîn

520

Ḳutlı olsun dedi ey ḫayru’l-beşer
Bu olan mi‘râcı seyriñ ser-te-ser

Cümlesiniñ ṭâ‘atını bir yere
Cem‘i kıldım işbu sırra kim ire

Cebra’îl çekdi Burâğı öñüne
Ḥoş-sivâr oldu vu hem uçdı yine

[23a]
525

Gitdi vü hem geldi yine ol şahî
Gitmemişdi döşek ısısı dağı

Ol dem içre gine ol şâh-ı cihân
Ümmühânî evine geldi hemân

Muştafâ mi' râcını şerh eyledi
Çünkü mi' râcıyla halkı topladı

Ol Hudâniñ armağanın anlara
'Arz idüp virdi şafâlar cânlara

Dedi Haqqıñ emridür beş vaqt namâz
Kıluban mi' râcına eyleñ niyâz

Kıl namâzı kim sa' âdet tâcıdır
Beş vaqit namâz mü' miniñ mi' râcıdır⁷²

Biz kimüz ki saña lâyıq armağan
Eleteyüz bî-nevâyuz nâtüvân

530

Her ne vâkı' oldı ide ser-te-ser
Cümlesin aşhâbına virdi haber

Dediler ey kıble-yi islâm-ı dîn
Kıtlı olsun saña mi' râc-ı berîn

Biz kamu kim kıllarız sen şâhısın
Göñlimiz gözünde rüşen mâhısın

Ümmetiñ oldığımız devlet yeter
Hıdmetiñ kıldığımız 'izzet yeter

Haqqa 'arz olsun Habîbine selâm
Bunda mi' râc-ı Resül oldı tamâm

535

Yâ İlahî ol Muhammed haqqıçün
Ol şefa'at-kânı Aḥmed haqqıçün

Sidre vü 'arş-ı mu' allâ haqqıçün
Ol sülük-i seyr-i a' lâ haqqıçün

Şıdkıla birlikde kâ'im kul için
Ḥazretine toğrı varan yol için

⁷² Mısradâ vezin aksamaktadır.

[23b]
540

Gözi yaşı haqqıçün ‘ aşıklarıñ
Bağrı başı haqqıçün şādıklarıñ

‘ Aşq odundan cigeri büryān için
Derdile kan ağlayan giryān için

Biz günāh-kār ‘ āşi mücrim kılları
Yarlıgāğıl [k]ıl günāhlardan berī

Saña lāyık kıllar ile hem-dem it
Ehl-i derdiñ şöhetine maḥrem it

‘ Afv idüp ‘ işyānımız kııl raḥmeti
Ol Ḥabībiñ yüzi şuyı hürmeti

Yā İlāhī kıılma bizi dāllīn
Bu du‘ āya cümleñiz deyin amīn

Ümmetinden rāzı olsun ol Mu‘īn
Raḥmeten lillāhi ‘ aleyhim ecma‘ īn⁷³

545

Atamıza anamıza raḥmet it
Koyma anları ceḥīme şefkat it

Ḥöcamıza ḥalfemize yā İlāh
Raḥmet eyle sen kerīmsin pādişāh

Oқuyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetiñle yarlıgāğıl yā Ğanī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilāt
Vir Resūl-i Kibriyāya şalavāt

⁷³ Mısrada vezin aksamaktadır.

Mevlûd-i Şerîf tamâmında bu du'âyı okuya*(fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)⁷⁴*

Yâ İlahî zât-ı pâkiñ hürmetiçün
Dağı biñ bir ismiñ hürmetiçün

550 Yâ İlahî rahmetiñ deryâsiçün
Seni seven gönül sevdâsı içün

Mu' allâk kürs 'arş-ı a' lā haqqıçün
Yedi yılduz yedi deryâ haqqıçün

Şabâh aḡşâm er ü geç haqqıçün
Yedi kat yer yedi kat gök haqqıçün

[24a]

Yedi ' iklîm yedi a' zâ haqqıçün
Mübârek Kubbe-yi Şahrâ haqqıçün

Muḡaddes Mescid-i Akşâ haqqıçün
Felekte Beyt-i Ma' mür haqqıçün

555 Sekiz uçmak ile hürî haqqıçün
Beni İdrîs ol ḡurbı haqqıçün

Risâlet birle aniñ da' vetiçün
Mu' azzez Yūsufuñ hüsni haqqıçün

İlahî Âdem ü Havvâ haqqıçün
İlahî cennetü'l-me'vâ haqqıçün

Dağı Ya' ḡubuñ ḡurbı haqqıçün
Hem İbrâhîm Ḥalîliñ hulḡı haqqıçün

Dağı Mūsâ Kelîmüñ ḡurbetiçün
Münâcât itdügi Tūr-ı Sînâ haqqıçün

560 Deñizde Yūnusuñ vaḡdetleriçün
Balıḡ ḡarınıdaki vaḡşetleriçün

Süleymân ḡâtemi ismi haqqıçün
Aniñ risâmı vü resmi haqqıçün

⁷⁴ Bu kısmın kalıbı, *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün* görünmesine rağmen pek çok mısranın ölçüye göre yazılmadığı belirlenmiştir.

- Hem ‘İsānīñ saña şükri haqqıçün
Anası Meryemiñ zikri haqqıçün
- Hem İlyās itdügi da‘ vet haqqıçün
Habībiñ Muştafā kurbı haqqıçün
- Ādeme verilen yapraq haqqıçün⁷⁵
Muhammed başduğı topraq haqqıçün
- 565 Seniñ ümmetiñde qadr-i ‘izzetiçün
Burāg-ı qadr-i mi‘ rāci haqqıçün
- Hem Ebā Bekr-i Şiddīk haqqıçün
Dağı şiddikındaki ‘aşkı haqqıçün
- ‘Ömer adl ü dādi haqqıçün
Dağı ‘Oşmāniñ hayāsı haqqıçün
- ‘Alīnūñ cūd-ı ‘ilmi haqqıçün
Vefāsı şefqati hilmī haqqıçün
- [24b] Hasan hulki rızāsı hürmetiçün
Hüseyniñ Kerbelāsı haqqıçün
- 570 Cümle aşhābı vu etbā‘ ı için
Āl ü ezvāc u eşyā‘ ı için
- Dört imām-ı müçtehid cāniçün
Etқыyā vu aşfiyā ervāhiçün
- Mü’minin [ü] mü’mināt ervāhiçün
Ṭayyibine’t-ṭāhirin ervāhiçün
- Göñülde ‘aşkile zār haqqıçün
Zıkr [ü] tesbīh iden diller haqqıçün
- Du‘ ālāra açılan eller haqqıçün
Hem ihlāş ehlinūñ varıçün
- 575 Muştıbet odına yanmışlar için
Fırāq āğūsına kanmışlar için
- Şerī‘ at yolına girenler için
Şehādet birle cān virenler için

⁷⁵ Mısradā vezin aksamaktadır.

- Toğrı yola varan ayaklar için
 Gazâya giden kademler için

 Kendü 'aybın görüp uđananlar için⁷⁶
 Vađanından⁷⁷ cüdâ düşenler için

 Ğarîb olanlarıñ bağrı başıçün
 'Aşıkларыñ gözi yaşı hağkıçün

 580 Atasuz anasuz ma'şūmlar için
 Murāda ermedeñ mađrūmlar için

 zülmi hađkıçün
 Sekiz uçmađdaki nūriñ hađkıçün

 Rızāñ için kılınan tã'at hağkıçün
 Hem ol tã'atdeki sã'at hađkıçün

 Kapañda āġū içenler hađkıçün
 Tapunda nāzı geçenler hağkıçün
 [25a]
 'İbādet tã'at ehli kullar için
 Fađır yođsul ehli kullar için

 585 Hem dağı āmīn deyenīñ cümlesin
 Hağ Te'ālā rağmete ġarđ eylesin

 Bi-hađkıñ almış seyrān-ı halvet
 Bi-hađkıñ sözi derdi ehl-i cennet

 Bi-hađkıñ kurbeti Havvā vü Ādem
 Bi-hađkıñ vuşlatı mađbūb-ı 'ālem

 Hađbiñ cānı Muđammed nūriçün
 Dađı Mūsā Kelīmūñ Tūriçün

 İlahī pādişāh-ı bī-niyāzī
 Yüce dergāha tutdum kara yüzi

 590 Seniñ hācātıña gönüm tolıdur
 Velī nidem bu nefsim bed-hulıdur

⁷⁶ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁷⁷ "Vađan" kelimesi, ikinci hecede elifle gösterilmiştir.

Bu günāh yükini arķama urdum
‘Acz toprağına yüzümü sürdüm

Tevāzu‘ birle saña el getürdüm
Ķapuña yüzüm Ķaralarını getürdüm⁷⁸

Bilürem pädişāh-ı bī-niyāzsın
Saña yalvaranı maħrūm Ķomazsın

Bilürsin Ķullarıñıñ didüğün
Virürsin cümlesine istedüğün

595 Yer gök ehli cümlesi senden umarlar
Ķamusı Ķazretiñe yalvarurlar

Benim dağı günāhım çok elim dar
Ķapuña geldim ey Settār [u] Ķaffār

Şefī‘ getürdüm Muħammed Muştafāyı
Nebīler serveri kān-ı vefāyı

[25b] Seniñ ile olan dostluđ⁷⁹ ĶaĶıçün
O dostluđda olan meslik ĶaĶıçün

Dilerem Ķazretiñe ire āhım
İşidüp ‘afv idesin günāhım

600 ‘İnāyet göziyle bir kez baĶasın
Beni Ķāşā ki otlara yaĶasın

Bu ĩmān cāmesin āħir nefesde
ÇıĶarup Ķılmayasın beni Ķaste

Bizi ‘uryān-ı rüsvāy itmeyesin
Cehennem odına atmayasın

Zebānīler eline virmeyesin
Ķapuñdan Ķorlıđıla sürmeyesin

Şuña kim ĩmān u iħsān idesin
Anı anda niçe giryān idesin

⁷⁸ Mısrada vezin aksamaktadır.

⁷⁹ “Dostluđ” kelimesi, metinde “dosluğ” şeklinde gösterilmiştir.

- 605 Küçücek cânımız işbu bedenden
Ayrımağıl bizi nūr-ı imāndan
- Yüz kara 'āşî mücrim miskine bak
Çapuña geldim başı açık yalın ayak
- Seni senden iderin şey'en lillāh
Ayrımaya cümlemizi dīzārīndan Allāh
- Vişāliñ şehrine turgur anı
Beni şāz it qabūl eyle du'āmı
- Ümīdim sensin iki cihānda ancak
Bilürem sensin ol ma' būdum muṭlaq
- 610 İlahī cümlemizi rahmetiñden
İraq itme ol 'ālī hāzretiñden
- Yüz qaralarını kazandan dünyāda
Ol cehāletle 'aceb niçe gide
- Nefse uyup işledik bī-hād günāh
Bilmeyüz kim ne kılavuz ey pādīşāh
- Ol bize yarışur kılduğ anı
Sen saña yaraşanı luṭfīñla Ğanī
- [26a] Rahmetiñden ger bize ihsān ola
Pādīşahlıñın ne noksān ola
- 615 Pādīşāha 'adl ü şefkat vir İlah
Nāzır ola kullarına pādīşāh
- Ğālib olsun dā'im İslām 'askeri
Mağlūb olsun cümle küffār leşkeri
- Çuvvet-i 'izzet virüp mü'minlere
İnhizām vir her zamān kāfirlere
- Çande var ise zālim a' dā dağı
Mağhūr olsun aşlı fer' i ey ağı
- Sen qabūl eyle du'āmız yā Rabbenā⁸⁰
Bize dā'im nuşret it v'ağfirlenā

⁸⁰ Mısradaki vezin aksamaktadır.

620 İlāhī oqıyanı diñleyeni yazanı
Raħmetiñle yarlıǵaǵıl yā Ğanī

‘Aşķile diyelim bu du‘ āya āmīn
‘Aǵışnā yā ğıyāşe ‘l-müsteǵışm⁸¹

Virdük ihlāşıla evvelā şalāt⁸²
Ki ħazretde qabūl ola bu ħacāt

Rızāsın bulasın ma‘ būd ħaķıñ
Deñ imdi şıdķıla fātiħa oķuñ

**Temme’l-mevlūdü’ş-şerifü⁸³ bi-‘avnillāhi’l-Melikü’l-Vehhāb ketebehu’l-faķirü’l-
ħaķir ilā-raħmeti Rabbihi’l-Ķadīr yā ‘ālimen bi-mālī ‘aleyke ittikā’u ‘abduhu
‘Alī Rızāyī ħazā-yı Devrekānī
ķarye-yi Şeyħ Bālī evāħir-i Receb-i Şerīf fi 27 1233⁸⁴**

[26b] (*mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ulün*)

Ne ğam yersin behey ‘āşī ğünāhkār
Dilimde ħaķ kelām Ķur‘ānımız var
Maħv ider ‘işyānı tevbe istiǵfār
Biz ehl-i tevħidüz imānımız var

625 Ķalbimiz mücellā ğümişden pākdur
Ĥālķımız birdir şübhemiz yoķdur
Muħammed ümmetiñüz dīnimiz ħaķdur
Firdevs-i a‘ lāda seyrānımız var

Biz sūnnileriz beytullāh yaparuz
Beş vaķti kılarız secde iderüz
Biñ bir adlu bir Sübhāna taparuz
Ĝünāhı ‘afv ider Raħmānımız var

⁸¹ Ey yardım dileyenleri yardımsız bırakmayan, bize yardım eyle!

⁸² Vezne uyması için “şalavāt” kelimesi, “şalāt” şeklinde okunmuştur.

⁸³ Metinde bu ibare “Temmetü’l-mevlūd-ı şerīf” şeklindedir. Ancak “mevlūd” kelimesi müzekker olduğu için fiil müennes olan “temmet” olmaz, müzekker olan “temme” olur. Yine “mevlūd” kelimesi fâil/özne olduğu için son harekesi esre değil ötre olur. Bu nedenle doğru imla “temme’l-mevlūdü’ş-şerifü” şeklinde olmalıdır ve metin de bu şekilde okunmuştur.

⁸⁴ Melik ve Vehhāb olan Allah’ın yardımıyla mevlid-i şerīf tamam oldu. Onu Kadīr olan Rabbinin rahmetine muhtaç [şu] fakir yazdı. Ey hālimi bilen [Allah’ım]! Kulunun itimadı/istinadı sadece sanadır.

Sancağı elinde aşhâb yanında
 Gâh şırâtda gahî mîzân önünde
 Şefâ' at şâhibi Haq dîvânında
 Faḫr-i ' âlem gibi sultânımız var

Rızâyî derdiñe dermân ararsın
 Koma sen diliñden Yâsîn süresin
 Mevlâm ' afv iderse yüzimiz kararsın
 Cennet-i a' lāda mekânımız var

Sonuç

Hız. Peygamber'e duyulan hürmet ve muhabbet üzere Türk-İslâm edebiyatında teşekkül etmiş pek çok tür vardır. Bu türlerden mevlid türünde kaleme alınmış eserlerden biri olan ve bu çalışmada incelenmeye çalışılmış *Mevlûd-i Şerîf* adlı eser, 19. asırda -2 Haziran 1818 tarihinde- Ali Rızâyî tarafından tamamlanmıştır.

Hakkında kaynaklarda bilgi tespit edilemeyen Ali Rızâyî'nin mevlit literatürüne belirli bir ölçüde hâkim olduğu söylenebilirse de eserinin orijinalliği düşünüldüğünde şairlik yönünün zayıf olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca eserdeki aruz kusurlarına bakıldığında şairin aruz bilgisinin eksikliği de görülmektedir.

Eserin telif sürecinde farklı mevlid metinlerinden alıntılar yapıldığı görülmektedir. Mevlid metinleri arasında bilindiği üzere Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-necât* adlı eseri bir şaheserdir ve kendisinden sonra kaleme alınmış mevlid metinlerine tesir etmiştir. Tesirin en çok olduğu mevlid metninin *Vesîletü'n-necât* olması hasebiyle en çok alıntı da bu eserden olmuştur. İncelemeye konu olan *Mevlûd-i Şerîf* adlı eserde de bu durum söz konusudur. Yapılan çalışmalar neticesinde eldeki mevcut mevlid metinlerindeki motiflerin çoğunlukla *Vesîletü'n-necât* tan aktarıldığı ortaya konmuştur.⁸⁵ Ali Rızâyî'nin eseri üzerine yapılan bu çalışma ile saptanmış olan bulgular da bu tespiti destekler niteliktedir.

Vesîletü'n-necât dışında İpsalalı Ebu'l-hayr'ın mevlidi, Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'si ve Hamdullah Hamdî'nin mevlid metni müellifin istifade ettiği diğer kaynaklardır. Bu eserlerden istifade edilerek esere dahil edilen pek çok beyit aynen aktarılmış; bir kısım beyit ise kısmen değiştirilerek alınmıştır. Tüm bu bilgiler, şairin eserini kaleme alırken başka mevlid metinlerinden de istifade ederek alıntılar yapmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle eserin telif bir eser olarak değil derleme bir eser olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

⁸⁵ Bu konuda bilgi için bk. Pekolcay, 2005, s. 21.

Eser incelemesi yapılırken şairin hangi beyitleri kaynak eserlerden aldığı ile ilgili bir tablo yapılması da düşünülmüştür; ancak eserin hacmi ve alıntılanan beyitlerin sayısı göz önüne alındığında çalışmanın makale hacmini aşacağından bunun ayrı bir çalışmanın konusu olması gerektiğine karar verilmiştir. Bu noktada mevlid metinleri ile ilgili ayrı bir araştırma problemi daha saptanmıştır. Tüm mevlid metinleri ortaya konduğunda *Vesiletü'n-necât* dışındaki mevlid metinlerinin ya da Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'si gibi mevlid özelliği taşıyan eserlerin hangilerinin diğer metinlere tesir ettiği de metinlerin kaynaklarına dair yapılacak çalışmalarla ortaya konulabilecektir.

Kaynaklar

- Akkuş, M. (Ed.). (2016). *Mevlid külliyâtı II - klasik dönem* -. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Aksoy, H. (2015). *Şemseddin Sivasî külliyatı Mevlid*. Sivas Belediyesi Yayınları.
- Aksoy, H., & Kutlu, M. (1986). Mevlid. İçinde *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Deyimler/İsimler/Eserler/Terimler* (C. 6). Dergâh Yayınları, 315-319.
- Alyılmaz, S. (1999). Mevlit ve Türk edebiyatında Mevlit türü. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 13, 195-202.
- Atik, H. (2012). *Siverek Mevlidi, Yusuf Sâmî Efendi ve Mevlidi*. İlahiyât Yayınları.
- Aykanat, T. (2018). Süleymân El-Celvetî ve “Mevlûdî'n-Nebî”. *Turkish Studies - Language and Literature* -, 13 (28), 139-176.
- Banarlı, N. S. (1963). Mevlid ve Mevlid'de milli çizgiler. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 3-24.
- Ceyhan, Â. (2000). Süleyman Nahîfî'nin Mevlidü'n-Nebî mesnevîsi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14, 89-141.
- Çelebioğlu, Â. (2018). *Muhammediye Yazıcıoğlu Mehmed*. Dergâh Yayınları.
- Çetin, O. (1987). Tarihte ilk resmi Mevlid merasimleri. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 73-76.
- Dilçin, C. (2013). *Yeni tarama sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî (1422). *Sahîhu'l-Buhârî*. Dâru tavki'n-necât.
- İslamoğlu, A. (2013). Visâlî Ali Çelebi ve Mevlid'i. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (1), 1619-1739.
- Kanar, M. (2009). *Osmanlı Türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kemikli, B. (Ed.). (2016a). *Mevlid Külliyâtı I - Süleyman Çelebi Vesiletü'n-Necât ve tercümeleri* -. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kemikli, B. (Ed.). (2016b). *Mevlid Külliyâtı III - Tanzimat'tan günümüze* -. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kınay Civelek, N. (2020). Abdulkadir Yahya'nın Mevlid-i Şerîf'i. *Social Sciences Studies Journal*, 6 (55), 449-457.
- Kiraz, S. (2019). Enverî-i Erzincânî ve Mevlûd-i Şerîf'i. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23 (1), 461-495.
- Kiraz, S. (2020). Mevlid atfedilen bir müstensih: Vidinli Mahmud-zâde Ahmed. İçinde *Balkanlar ve İslâm - Balkanlı Âlimler, Mütefekkirlere ve Eserleri* (C. 3, ss. 357-364). Ensar Neşriyat.

- Köksal, M. F. (2011). *Mevlid-nâme*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Köksal, M. F. (2016). Türünün ilginç ve aykırı bir örneği: Şeyh Ahmed Hüsameddîn Mevlidi. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40 (1), 1-26.
- Kur'an-ı Kerîm Meâli*. (2010). (H. Altuntaş & M. Şahin, Çev.). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim*. (2020). Diyanet İşleri Başkanlığı. <https://kuran.diyanet.gov.tr>
- Mazıoğlu, H. (1974). Türk edebiyatında Mevlid yazan şairler. *Türkoloji Dergisi*, 6 (1), 35-62.
- Müslim b. Haccâc, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî (t.y.). *Sahîhu Müslim*. (Muhammed Fuâd Abdülbaki, Nşr.). Dârü ihyâi't türâsi'l-Arabî.
- Okiç, M. T. (1975). Çeşitli dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin tercemeleri. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 17-78.
- Pekolcay, A. N. (2005). *Mevlid Süleyman Çelebi*. Sufi Kitap.
- Şengün, N. (2008). Hz. Fâtıma Mevlidi ve Vesîletü'n-Necât ile mukayesesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 419-438.
- Şengün, N. (2012). Türk İslam edebiyatında manzûm Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlûd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (36), 303-324.
- Timurtaş, F. K. (1990). *Mevlid (Vesîlet-ün-Necât)*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ünver, İ. (1977). Ahmedî'nin İskender-nâmesindeki Mevlid bölümü. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 25, 355-411.
- Yazar, S. (2008). Cismî ve Mevlidi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (2), 448-478.
- Yekbaş, H. (2012). *Türk edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fâtıma Mevlidleri*. Asitan Kitap.
- Yıldız, A., & Toparlı, R. (2020). *İhramcızade Mevlidi*. Sivas Belediyesi.